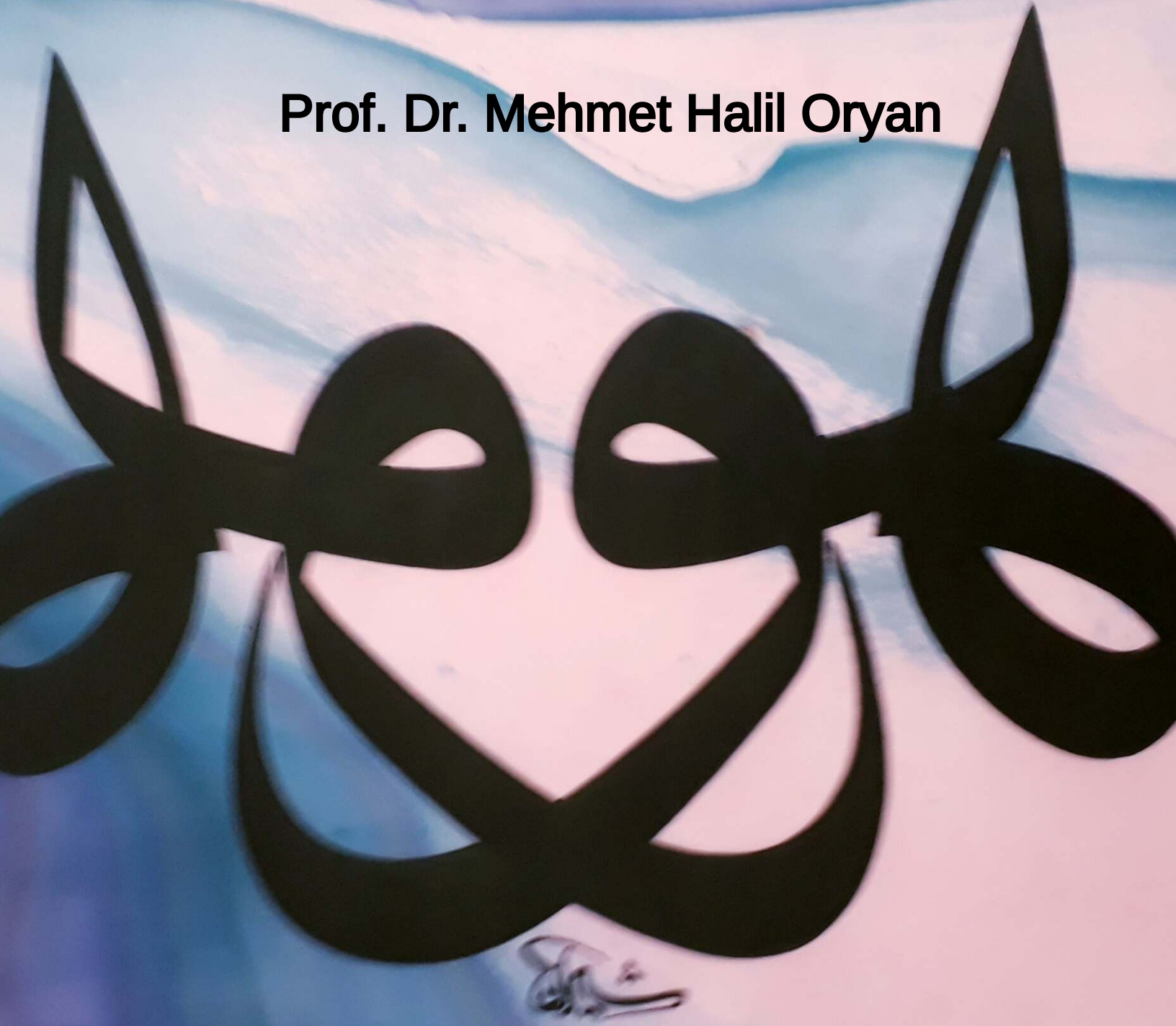

40 Hadis-i Şerif

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan

www.ilimvetasawwuf.com

Ebru : Nuriye Alpa

Peygamberimiz (sav) buyuruyor:

"Benim ümmetimden din işiyle ilgili kırk hadis ezberleyen kimseyi Allah kıyamet günü fakih ve alim olarak hasredecektir." (Aclunî, Keşfü'l - Hafâ)

ÖNSÖZ

Eskiden beri Müslümanlar arasında 40 hadis derlemek bir âdet haline gelmiştir. Bunun dayanağı şu hadistir:

Peygamberimiz buyuruyor:

"Benim ümmetimden din işiyle ilgili kırk hadis ezberleyen kimseyi Allah kıyamet günü fakih ve alim olarak hasredecektir." (Aclunî, Keşfü'l - Hafâ)

Ben de bu geleneğe uyarak "www.ilim ve tasavvuf.com" adlı web sitemde zamanla yayınladığım hadis şerhlerini derledim. Bu hadis şerhlerini bir e - kitap halinde "40 Hadis-i Şerif" adıyla yayınlıyorum.

Allah Teâlâ'nın kabul etmesini dilerim.

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan

İstanbul, Nisan 2021

ÖZGEÇMİŞ

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan

1947 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. 1964-1968 yıllarında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümünde lisans eğitimi gördü. 1968-1973 yıllarında Almanya'daki Göttingen Üniversitesi'nde matematik lisans eğitimi aldı. 1977 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Bölümü'ne asistan olarak girdi. 1979 yılında burada doktorasını yaptı. 1985 yılında aynı bölümün Cebir ve Sayılar Teorisi Kürsüsü'ne doçent olarak atandı. Aynı kürsüde 1996 da Profesör oldu. Buradan 2004 yılında emekli oldu. Profesör Oryan ulusal ve uluslararası dergilerde makaleler yayınlamıştır. Yüksek lisans ve doktora tezleri yönetmiştir. İÜFF Mecmuası'nın yayın kurulu ve İMKB Dergisi'nin hakem heyetinde görev yapmıştır. 1998-2000 yılları arasında İÜ Matematik Araştırma Merkezi Müdürlüğü görevinde bulunmuştur.

Mehmet Halil Oryan Sufi'dir. Küçük yaştan beri tasavvufu ilgilidir. Hacı Bayram Veli (ks) ın müridi olan Hakkı Şiştâr (ks) ın talebesidir. Tasavvuf ile ilgili makalelerini www.ilimvetasavvuf.com ve www.scienceandsufism.com adlı web sitelerinde yayınlamaktadır.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hadis No 1

حَدَّثَنِي عَنْ مَالِكٍ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا كِتَابَ اللَّهِ وَ (سُنَّةَ نَبِيِّهِ. (الموطأ' قدر 3

Mâlik (ra) a ulaşan bilgilere göre, Resulallah (sav) şöyle buyurdu:

"Size iki şey bırakıyorum, bunlara sımsıkı sarıldığınız sürece asla doğru yoldan sapmazsınız. Bunlar Allah'ın Kitabı ve Peygamberin Sünnetidir."

(Muvatta, Kader 3)

Kur'an ve sünnet İslam dinini iki temel direğidir. Sünnet Kur'an ayetlerinin açıklanması ve uygulamasıdır. Bu nedenle sünnete uyulması mecburidir. Sünnete uymamak aslında Allah'ın emrine karşı gelmektir.

"Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı şiddetlidir." (Haşr, 59/7)

Resûl-i Ekrem (sav) in emrettiği her şey hakikatte Allah'ın emridir. Dolayısıyla sünnetlere uyma mecburiyetimiz vardır. Bugün sünnete uymayanlar aslında Allah'ın emrine karşı gelmektedirler. Yukarıdaki ayet bize Peygamberimizin sünnetine uymamızı emrediyor. Çünkü Peygamberin söz ve davranışları gerçeği yansıtır. Peygamberin sünneti bize doğru yolu gösterir.

"O hevedan konuşmaz. O (Cebrail (as) vasıtasıyla Allah'tan) kendisine vahyolunandan başka bir şey değildir." (Necm, 53/34)

“Heva”, nefsin kınanılan özel bir eğilimidir. Bu nedenle peygamberlere nehyedilmiştir. Davut (as) a “...heva ve hevesine uyma...” (Sâd, 38/26), bizim Peygamberimize de “...onların hevalarına uyma...” (Maide, 5/49) buyurulmuştur.

Bu nedenle Peygamberin sözleri gerçeği yansıtır ve sünneti doğru yolu gösterir. Bizim de heva ve heveslerimizi terk ederek, onun sünnetinin yolunda hareket etmemiz gerekir.

Ehl-i Hikmet'ten biri şöyle der: “Vücudun selameti az yemekte, ruhun selameti az günah işlemekte ve dinin selameti de varlıkların en hayırlısı olan Peygamberimize salat-ü selam getirmektir.”

Hadis No 2

روى ابن مسعود : "قاد أفضل كلمة في كتاب الله. أجمل طريق هو محمد صلى الله عليه

وسلم. أسوأ ما في الأمر أنه تم إزالته لاحقاً ضد الدين. ما تم وعدك به سوف يتحقق بالتأكيد. لا

(يمكنك أن تجعل الله عاجزاً". (البخاري ، إعتصام 2 ، إديب 70

İbni Mesud şöyle rivayet etmiştir: “Muhakkak ki en güzel söz Allah'ın Kitabıdır. En güzel yol da Muhammed (sav) in yoludur. İşlerin en kötüsü de dine aykırı olarak sonradan çıkarılandır. Size vâdedilen mutlaka yerine gelecektir. Siz Allah'ı aciz bırakamazsınız.” (Buhari, İt'isam 2, Edeb 70)

Peygamberimizin en çok korktuğu şey, kişinin Kur'an'ı asıl manasından saptırarak, hevasına göre tevil etmesidir. Bunlar kendilerini Kur'an'ı anlamada daha yetkili görürler. Fakat yaptıkları yanlışır ve bid'attır. Bir toplumda bir bidat uydurulunca bir sünnet ortadan kaldırılmış olur. Öyle ki her yeri bid'atlar kaplar ve insanlar sünnetleri unuturlar.

Bugün bunlarla ilgili birçok şeyler görüyoruz ve yaşıyoruz. Dinde reformistler, tarihselciler olarak ortaya çıkanlar, asıl olan geleneksel İslam dinini saptırmaya ve insanları onun rahmet ve bereketinden uzaklaştırmaya çalışmaktadırlar. Ayetlerin anlamlarını kendi hevalarına göre değiştirip saptırıyorlar, evliyaları reddediyorlar, türbeleri ziyareti şirk ilan ediyorlar, kabir azabı yoktur diyorlar, huri diye bir şey yoktur diyorlar vs. Bütün bunlar, Peygamberimizin 1400 sene önce bizlere yaptığı ikazın önemini açıklıyor. Hz. Peygamber bu gibi kişilere, bundan 14 asır önce Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lanetini yağdırmıştır.

İslam dini yüce Allah'ın kemale erdirdiği ve Peygamber vasıtasıyla tebliğ ettiği en son ve en mükemmel dindir. Onun üzerinde kimsenin değişiklik yapmaya yetkisi ve hakkı yoktur. Gerçek Müslümanların bid'atçı kimselere karşı el, dil ve kalb ile daima mücadele etmeleri görevleridir.

“Kim Resûl'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse, Biz seni onlara bekçi göndermedik.” (Nisa, 4/80)

Ahlâkın bozulduğu ve insanların çeşit çeşit fırkalara ayrıldığı bugünlerde resullerin efendisi olan Peygamberimizin sünnetine sımsıkı sarılanlara 100 şehidin ecri verilecektir. Meşhur “Şirât-ül İslam” adlı kitapta böyle yazar. Yine bu kitapta Peygamberimizin şöyle dediği yazmaktadır: *“Sünnetimi yozlaştıranlar şefaatten mahrum kalırlar.”*

Peygamberimizin görevi tebliğ etmektir. Kulların hesabı ise Allah'a aittir. Ancak Peygambere itaat etmek Allah'a itaat etmek ile aynıdır. Peygambere itaat etmek ise onun sünnetine uymak ile olur. Bu nedenle Peygamberimizin sünnetine uymalı ve onu yaşatmalıyız ki Allah'a itaat etmiş olalım. Peygambere itaat etmeyenler kendilerine yazık etmektedirler. Bunun zararını yarın ahirette göreceklerdir. Ama iş işten geçmiş olacak ve dönüşü olmayacaktır.

Hadis No 3

أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ : إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ أُمَّتِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا . فَجَعَلَتِ الدَّوَابُّ وَالْفَلَاشُ يَقَعْنَ فِيهِ . فَأَنَا أَخَذُ بِحُجْرَتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَقَحَّمُونَ فِيهِ . (مسلم ، فضا ئل 17)

Ebu Hureyre (ra) şöyle rivayet ediyor, Resul Allah şöyle buyurdu: “Benimle ümmetimin meseli bir ateş yakan kimsenin meselesi gibidir ki hayvanlar ve küçük kelebekler ateşe düşmeye başladılar. İşte sizler düşüncesiz ve tedbirsiz olarak süratle ateşe düşer halde bulunuyorsunuz da ben sizin izâr ve şalvar bağlama yerlerinizden (yani bellerinizden) sizleri yakalayıp kurtarmaya çalışıyorum.” (Müslim, Fedail 17)

Peygamber, cahillerin ve muhaliflerin ma’siyetleri ve şehvetleri nedeniyle ahiret ateşine düşmelerini, onları men etmesine ve men edecek yerlerinden onları tutmasına rağmen, onların oraya düşmeye hırs göstermelerini, küçük kelebeklerin hevası ve temyiz kabiliyetinin zayıflığından dolayı dünya ateşine düşmelerine benzetmiştir. Bu iki sınıfın her ikisi de nefsini helak etmeye haristirler.

Andolsun ki, Allah Resûlü’nde sizin için, Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah’ı çok anan kimseler için güzel bir örnek vardır.”

(Ahzab, 33/21)

Bu örnekten kasıt onun izlenmesi, sünnetine uyulması, söz ve hareketlerde ona muhalefet etmekten kaçınılmasıdır. Bu ayete göre her müminin dileğinin gerçekleşmesi ve amelinin fayda vermesi için Hz. Peygamber’e uymak zorundadır. Böylece Allah Teâlâ gönülde yer alan gayba iman için gerekli olan ümidi dile getirmiş ve bunu gönlün ameli sayılan Allah’ı çok anma ile bir arada zikretmiştir. Bunun için işin başında bulunan kişi, amel, ahlak, nefis ve malla mücadele konularında daima bunu izlemesi gerektiğini bilmelidir. İşin başını sağlam tutan müminler, nefislerini kötü sıfatlardan arındırıp temizledikten sonra, doğruluk, samimiyet ve teslimiyet gibi güzel özellikler kazanırlar. Bu sayede kalbinde lütuflar, haller ve sıfatların tecellilerini duyar ve bu kendisine haz verir. Ayrıca nefsin düzeyinde kazançlar ve fiillerin tecellileri ile haz sahibi olurlar. Bu yolda, yani Hz. Peygamber’e uyarak ruh düzeyinde de aynı şeyler elde edilir.

“Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimize, kendisi ile doğru yola erıştirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermektesin. (O yol) göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın yoludur. Dikkat edin bütün işler sonunda Allah'a döner.” (Şûrâ, 42/52,53)

Bu ayette, Allah Teâlâ'nın hidayeti ve bunun nasıllığı belirtilmektedir. Yani Peygamber bu nur ile, Allah'ın dilediği kimselere hidayet yolunu göstermektedir. Böylece onları hidayete erdirmektedir. Bu yol, eğriliği büğrülüğü olmayan, bilakis tamamen doğru olan bir yoldur.

Buna göre dünyada ve ahirette bütün yaratıkların işi Allah'a döner. Bütün mahlukatın işini sadece O çekip çevirir. Hiçbir şey Allah Teâlâ'nın kazasının dışında kalmaz. O kıyamet günü kullarının arasında âdil bir hikmet ve kesin hükmüyle hüküm verir.

Bu nedenle, bizlerin Allah'ın bu doğru yoluna davet eden Peygamberimizin Emir ve nehiyelerine uymamız, bizim kendi menfaatimiz içindir. Bu da onun sünnetlerine uymanın ve yaşatmanın gerekliliği açıklanır.

Hadis No 4

حدثنا أبي هريرة : قال حطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال : فإذا أمرتكم بشيء فأتوا منه ما استطعتم . و إذا نهيتكم (عن شيء فدعوه . (مسلم ، النكاح 5

Ebû Hureyre (ra) ın bir rivayetine göre Resûlallah (sav) şöyle buyurdu: **“Ben size bir şey emrettiğimde, siz bundan gücünüz yettiği kadar yapınız. Bir şeyden de sizi nehyettiğimde, artık onu terk ediniz.”** (Müslim, Nikah 5)

Peygamberimizin sünneti bizi bağlar, sünnetinin dışında yaşamak Müslüman için zarardır.

“Hayır! Rabbine yemin olsun ki onlar, aralarında çıkan çekişmelerde seni hakem yapıp, sonra da senin verdiğin hükme karşı, içlerinde hiçbir burukluk duymadan, tam anlamıyla teslim olmadıkça, inanmış olamazlar.” (Nisa, 4/65)

Gerçekten iman etmiş olanlar, Peygamberin vermiş olduğu karara, teslim olup boyun eğmeleri gerekir. Bu ayete göre, Allah'ın ve Peygamberin emirlerinden bir şeyi kabul etmeyen kimse, İslam'ın dışına çıkmıştır. Hz. Peygamber hak yolunun rehberidir. Bu rehber uymamak ise doğru yoldan çıkmadır, sapıklıktır. Bu nedenle Müslümanların istekleri, Peygamber getirmiş olduğu hükümlere uymadıkça gerçekten iman etmiş olamazlar.

Mümin, Resûlallah'ın sünnetine uymaya ve bid'at olan şeylerden kaçmaya mecburdur. Ancak bu şekilde içini ve dışını temiz tutabilir. Böylece kıyamet gününde Hz. Peygamberin şefaatine nail olur, ateşten kurtulur ve iyilerle beraber cennete girer ümidindeyiz.

Hadis No 5

(حدثنا أنس ، قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : فمن رغب عن سنتي فليس مني . (مسلم ، النكاح 5)

Enes b. Malik (ra) dan rivayet edildiğine göre, Resûlallah şöyle buyurmuştur: **“Her kim benim sünnetimden yüz çevirirse artık o benden değildir.”** (Müslim, Nikah 5)

Peygamberin emir ve yasaklarına uymamak, onun sünnetinden yüz çevirmek demektir. Bu ise Allah tarafından hoş karşılanmamaktadır.

“Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği Peygamberler, Sıddıklar, Şehitler ve Salihlerle beraberdir. Onlar ne güzel arkadaşlardır.” (Nisa, 4/69)

Müslüman Allah'ın emirleri yanında, Peygamberin de emir ve yasaklarına uymak zorundadır. Ancak bu şekilde Allah'ın kendilerine nimet verdiği kişilerle birlikte olabilirler. Buna ait bir hadiste Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmaktadır: “*Diretenler hariç, bütün ümmetim cennete girecektir.*” Diretenler kimlerdir? diye sorulduğunda Peygamber şöyle cevap vermiştir: “*Bana itaat eden cennete girecek, bana başkaldıran ise, diretmiş olur.*” (Buhari, Ahmet b. Hanbel)

Kişi Allah'ın Resûlüne ve Allah'ın dostlarına tâbi olması gerekir. Çünkü başka bir hadiste “Kişi sevdiği ile beraberdir.” (Buhari, Müslim) buyrulmaktadır. Eğer bir Müslüman Peygamberi, sıddıkları, şehitleri ve salih kimseleri severse muhakkak ki cennette onlarla birlikte olur.

Ehl-i tasavvuftan biri der ki, Allah'ın farz kıldığı ibadetlerden birini bile bile terk eden veya sünnetlerden birine bilerek uymayan bir şeyhi havada uçarken, denizde yürürken, ateş yerken veya daha başka olağanüstü davranışlar gösterirken görseniz, bütün bunlara rağmen adamın davasında yalancı olduğunu gösterdiği olağan üstünlüklerinin keramet değil olsa olsa istidraç olduğunu biliniz. Allah böyle kimselerden cümlemizi korusun.

Cüneyd-i Bağdadi der ki, “Allah'a ancak yine Allah'ın sayesinde ulaşılabilir. Allah'a ulaşmanın yolu da Peygamberimizin yoludur.”

Ahmet el Hivari (ra) der ki, “Sünnete uymaksızın işlenen her amel batıldır.”

Hadis No 6

(عائشة قالت : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد . (مسلم ، عاقديّة 17)

Hazreti Ayşe (rah) şöyle rivayet etmektedir: “Resûlallah (sav) buyurdu ki: “Kim bizim şu işimizin (dinimizin) içinde ondan olmayan bir şeyi ihdâs ederse o **merdûddur.**” (Müslim, Akdiyye 17)

Buradaki redd, merdûd manasınadır ki bâtil ve itibara alınmayacak şey demektir. Bu hadis İslamın temel hükümlerinden biridir. Çünkü dindeki her bid'at ve sonradan icat edilen bütün inanç ve dini amelleri redd hususunda pek açık ve kısa bir kuraldır.

Bid'at Peygamberden sonra dinde ortaya çıkan fazlalık ve eksikliklerdir. Bu gibi şeylere izin verilmemiştir. Bid'atçı kimselere karşı el, dil ve kalb ile daima mücadele etmek gerçek müminlerin görevidir.

İslam dini, yüce Allah'ın kemale erdirdiği ve Peygamber vasıtasıyla tebliğ ettiği en son ve en mükemmel dindir. Onun üzerinde kimsenin değişiklik yapmaya yetkisi ve hakkı yoktur. Dinde reformcular bir yönüyle bid'atçılardır. Hz. Peygamber bu gibi kişilere, bundan 14 asır önce Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lanetini yağdırmıştır.

“...Peygamber size ne verdiyse onu alın. Size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı şiddetlidir.” (Haşr, 59/7)

Resûl-i Ekrem (sav) in emrettiği her şey hakikatte Allah'ın emridir. Dolayısıyla sünnetlerine uyuma mecburiyetimiz. Bugün sünnete uymayanlar aslında Allah'ın emrine karşı gelmektedirler.

Hadis No 7

روى على، قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من أحيا سنة من سنتي أميتت بعدي فقد أحبني و من أحبني كان معي . (أخرجه رزين)

Haz. Ali (ra) dan rivayet edildiğine göre Resûlallah (sav) şöyle buyurmuştur: “Kim, benden sonra öldürülmüş olan bir sünnetimi ihya ederse beni seviyor demektir. Beni seven de benimle beraberdir.”

“De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah gafûr ve rahîmdir. De ki: Allah'a ve resulüne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse, şüphesiz Allah da inkarcıları sevmez.” (Ali İmran, 3/31,32)

Allah Teâlâ, kendisine uymayı habibine uymaya bağlamış, kendisine itaati de ona itaat etmekle beraber ifade etmiştir. Her kim, Allah'ı sevdiğini iddia eder de Peygamberin yoluna aykırı hareketlerde bulunursa, Kur'an nassıyla o kimse yalancıdır.

Allah'ı sevdiğini iddia edip de Peygamberin sünnetine uymayan kimse davasında yalancıdır. Eğer insanlar, Resûle tabi olmaktan yüz çevirirlerse, inkârcı kafirlerin durumuna düşerler ki *“Şüphesiz Allah da inkarcıları sevmez”*.

Sehl (ra) der ki, Allah'ı sevmenin alameti Kur'an-ı Kerim'i sevmektir. Allah ve Kur'an sevgisinin alameti ise Peygamberi sevmektir. Peygamber sevgisinin alameti ise sünnetini sevmektir. Sünneti sevmenin alameti ise ahireti sevmektir. Ahireti sevmenin alameti ise dünyadan hoşlanmamaktır. Dünyadan hoşlanmamanın alameti de ahiret azığı olabilecek kadarının dışında onun varlığından uzak durmaktır.

Hadis No 8

الإسلام أن تشهد أن لا إله إلا الله وأنّ محمدا رسول الله عليه و سلم و تقىم الصلاة. و تؤتى الزكاة. و صوم رمضان.*
وتحجّ البوت، إن استطعت إليه سبيلا

(الإيمان أن تؤمن بالله، و ملائكته، و كتبه، و رسله، و اليوم الآخر. وتؤمن بالقدر خيره و شره* (مسلم، الإيمان، 9*)

Abdullah bin Ömer şöyle dedi: Bana babam Ömer bin Hattab söyledi ve şöyle dedi: Bir gün Resulullah (sav) yanında bulunurken birdenbire yanıma elbisesi bembeyaz, saçları siyah, üzerinde yolculuk eseri görülmeven ve bizden kendisini kimsenin tanımadığı bir zat çıkageldi. Nihayet Peygamberin yanına oturdu. İki dizini onun iki dizine dayadı. İki avucunu kendi dizleri üzerine koydu ve **“Ya Muhammed! Bana İslam'dan (mahiyetinden) haber ver”** dedi. Resulullah (sav) : **“İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın resulü olduğuna şehadet etmen, namazı ikame etmen, zekatı vermen, Ramazan orucunu tutman, yoluna gücün yeterse beyti hac etmendir”** buyurdu. O **“Doğru söyledin”** dedi. Ömer dedi ki, biz ona hayret ettik, hem soruyor hem de Peygamberi tasdik ediyordu. **“Bana imandan haber ver”** dedi. Resulullah (sav): **“Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe iman etmen ve bir de kaderin hayrına ve şerrine inanmandır”** buyurdu. **“Doğru söyledin”** dedi. **“Bana ihsan'dan haber ver”** dedi. Resulullah (sav): **“Sanki kendisini görüyorsun gibi Allah'a ibadet etmendir. Her ne kadar sen Allah'ı görmüyorsan da, o seni muhakkak görür”** buyurdu. **“Bana kıyamet vaktinden haber ver”** dedi. Resulullah (sav): **“Bu meselede sorulan sorandan daha alim değildir”** buyurdu. **“Öyle ise bana onun alametlerinden haber ver”** dedi. Resulullah (sav): **“Cariyenin sahibini doğurması, yalın ayak, çıplak ve fakir olan davar çobanlarının bina yapmakta birbirleriyle yarış yapar olduklarını görmekleyindir”** buyurdu. Ömer dedi ki, sonra o gitti ve uzunca bir vakit eğlendim. Sonra Peygamber bana **“Ey Ömer! soranın kim olduğunu biliyor musun?”** dedi. Ben de **“Allah ve Resulü en iyi bilendir”** dedim. **“Şüphe yok ki o Cibril'dir. Sizlere dininizi öğretmek için gelmiştir”** buyurdu. (Müslim, İman, 9)

İmanın lügat manası, “bir şeye gönülden bağlanmak, onun şu veya bu şekilde olduğuna kesinlikle karar vermek, inanmaktır.” Dini bir terim olarak iman, Cenab-ı Hakk'tan alıp insanlığa tebliğ ettiği konularda Muhammed'i tasdik etmek, onun doğruluğuna kesinlikle hükmetmektir. İman bir kalp ve gönül olayıdır. Bunun en kısa ifadesi “Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın elçisidir.”

“İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe ve hayırla şerriyle birlikte kadere inanmandır.” (Ahmed b. Hanbel)

Bu tarif bütün akait meselelerinde esas alınmış, akait kitaplarının planını teşkil etmiştir. Bu hadis İslam'ın itikadi hükümlerini altı prensip içinde hülasa etmiş ve dinimizin “amentüsü”nü oluşturmuştur.

İslam sözlükte teslim olmak, boyun eğip itaat etmek demektir. “*İslam, Allah'tan başka ilah bulunmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna dair inancını ifade etmen, namaz kılman, zekat vermen, Ramazan orucunu tutman ve imkan bulduğun takdirde Kâbe'yi ziyaret edip hac vazifesini yerine getirmendir.*” (Ahmed b. Hanbel)

Bu hadiste yer alan husus İslam'ın şartlarını teşkil etmiştir. İslam alimleri kâmil imanı tarif ederken şöyle demişlerdir: iman kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve uzuvlarla amel etmektir. Bu tarif iman esasları ile İslam şartlarını birleştirmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda iman ile İslam birer terim olarak aynı mahiyettedir. Bu şekilde kalpteki inançla dıştaki fiil birleştirilmiş olur.

Mümin vasfını kazanmak ve ebedi kurtuluşa erişmek için, tereddütsüz ve eksiksiz bir imana sahip olmak gerekir. İman olmadan yapılacak iyilikler, işlenecek güzel ameller insanı kurtuluşa götürmez. İmansız amel temelsiz binaya, buz üstündeki yazıya benzer. Kur'an-ı Kerim'deki bu konu ile ilgili birçok ayetlerden biri şudur:

“Kim imanı tanımaz, inkar yoluna saparsa, bütün yaptıkları boşa gider. Böylesi ahirette en çok ziyana uğrayanlardan biridir.” (Maide, 5/5)

Taberânî Amr b. Anbese'den sahih isnad ile rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimize sordular: “*Hangi amel daha efdaldır? Peygamber Efendimiz: “İslam'dır” buyurdular. “Hangi İslam efdaldır?” sualine de “İmandır” diye cevap vermişlerdir.*

İslam kelimesi kalp, lisan ve bedeninin tamamı ile birden bağlılığından ibaret kılımdır. Bu bakımdan iman yalnız kalp ile tasdikten ibaret olduğu için, İslam'ın bir parçası olur. Bu düşünce, iman kelimesinin özel oluşu, İslam kelimesinin de genel olması bakımından uygundur. Buna göre “Hangi İslamiyet daha üstündür?” sualine imandır diye cevap vermesi, imanı İslam'dan ayırmıştır. Çünkü imanı, İslam'dan en özeli kabul ederek İslam'a ithal etmiştir.

İslam kelimesini iman yerinde kullanmaya gelince İslam, kalp, lisan ve azalarla bağlanmaktan ibaret olur. Zaten bunların hepsi teslimdir, yani hepsine birden İslamiyet denir. İmanı da yine aynen bunların bütününden ibaret kılar ve hususi manasından alıp umumi manada kullanmak suretiyle bir değişiklik yapılır ki bu da lügat bakımından caizdir.

“Araplar iman ettik dediler. Onlara de ki: “İman etmediniz, lakin teslim oldunuz.” Henüz iman kalplerinize yerleşmedi.” (Hucurat, 49/14)

Burada imanı İslam'dan üstün tutmuş ve imanın İslam'dan üstünlüğü murat edilmiştir. Bir kimseye Müslüman demek için lügat bakımından, mutlaka üç kısmıyla da teslim olması şart değildir. Yalnız görünüşte veya sözdeki bağlılığı ile de kendisine Müslüman denebilir. Görünüşteki bağlılığına bakarak kişiye Müslüman demek lisan bakımından uygundur.

İman ve İslam'ın biri dünyevi diğeri uhrevi olmak üzere iki hükmü vardır. Ahiret ile alakalı hükümleri ebedi cehennemde kalmamaktır. Nitekim Peygamber Efendimiz, *“Kalbinde zerre kadar iman olan cehennemden çıkar”* buyurmuştur. (Buhari, Müslim)

Bu hükmün neyi gerektirdiğine ve imanın neden ibaret olduğu hususunda ihtilaf edilmiştir. Bazıları “iman yalnız kalbin tasdikinden ibarettir” dediler. Bazıları da “kalbin anması ile lisanın şehadetidir” dediler. Diğer bir kısmı da “kalbin tasdiki ve dilin ikrarı ile beraber beden ile ameli” de imana kattılar. Yani “iman, bu üçünün beraberliğinden ibarettir” dediler. Bu üç tanesinin, yani tasdik, ikrar ve ameli bir araya toplayanların varacağı yerin Cennet olduğunda herkes ittifak halindedir.

Hadis No 9

(ذاق طعم الإيمان، من رضى بالله ربا و بالإسلام ديناً و بمحمد رسولاً* (مسلم، الإيمان، 34*)

Abbas (ra), Resulallah (sav) den şöyle derken işitmiştir: **“Allah'ı Rabb, İslam'ı din, Muhammed'i Resul kabul eden kişi imanın tadını tatmıştır.”** (Müslim, İman, 34)

Bir şeye razı oldum demek, ona kanî oldum ve onunla yetindim, onunla beraber başkasını istemem demektir. Bu bakımdan hadisin manası da, Allah Teâlâ'dan gayrısını Rabb olarak istemeyen, İslam yolundan başkasına gitmeyen ve ancak Muhammed'in şeriatına uygun olan yolda yürüyen imanın tadını tatmıştır, demektir.

“Allah kimi hidayete erdirmek isterse onun gönlünü İslam'a açar, Kimi de saptırmak isterse sanki göğe yükseliyormuş gibi gönlünü dar ve sıkıntılı kılar. İşte böylece Allah iman etmeyenlerin üzerine azap yağdırır.” (Enam, 6/125)

Allah Teâlâ, kimin iman etmesini dilerse kalbini bu işe yatkın kılar, gönlünde de imana aykırı bir şey bırakmaz, arındırır. Bu ayet indiğinde sahabe Hz. Peygambere “gönül açmanın” ne anlama geldiğini sordular. Hz. Peygamber de şu cevabı verdi: *“ O bir nurdur. Yüce Allah onu müminin kalbine yerleştirir, böylece genişler ve enginleşir.”* Daha sonra bunun belirtisi nedir diye sorulduğunda, Hz. Peygamber şöyle cevap vermiştir: *“Evet, ebedi olan ahiret yurduna eğilimde olmak, aldatıcı dünyadan uzaklaşmak ve gelmeden önce ölüme hazırlıklı olmak, bu nurun başlıca belirtileridir.”*

Allah Teâlâ, kimin de küfrünü (imansızlığını) dilerse, imana engel olan manileri çoğaltır, küfre sürükleyen sebepleri güçlendirir, gönlünü olağanüstü bir biçimde darlaştırır. Ayrıca, iman etmeyenler üzerine azap yağdırır. Ayette saptırılanların gönüllerindeki daralma sıkıntıyı sanki göğe yükseliyorlarmış gibi tasvir edilmektedir. Burada aynı zamanda fiziksel bir gerçeğe işaret edilmektedir. Çünkü insan göğe yükseldikçe dıştaki hava basıncı azalır. Vücuttaki kan basıncı daha fazla olduğundan insanın göğsü daralır ve sıkışır. İnsan daha zor nefes alır. Bu gerçeği fizikçiler ancak iki asır önce tespit edebildiler. Oysa bu husus Kur'an'da 14 asır önce bildirilmektedir. Bu da Kur'an'ın mucizelerinden biridir.

Bugün toplumumuzda iman etmek istemeyenler, kendi akıllarınca bir çok anlamsız bahaneler uydurarak İslam'a karşı çıkmaktadırlar: Gökten inen doğma, Gözle görmediğime inanmam, Öbür tarafa gidip gelen mi var, Kur'an ayetleri indiği dönemi bağlar, şimdiki zaman için geçerli değildir, Ben öldükten sonra toz toprak olunca mı tekrar diriltileceğim, Bu asırda böyle hurafelere inanılır mı, Aklıma yatmayan şeyi kabul etmem gibi itirazları devamlı duymaktayız. Bu insanlar kendi hevaları ve akıllarıyla oluşturdukları bu itirazlarla İslam'ı ret etmektedirler. Bu insanların ifadeleri bile gönüllerinin ne kadar dar ve sıkıntılı olduğunu göstermektedir. Çünkü itirazlarında hiçbir tutarlılık yoktur. Bu türlü inkara sapanlar en sonunda Allah'ın azap ve lanetinin üzerlerine yağmasından kurtulamayacaktır.

İman sahibi olmayan insanlar Allah'a ortak koşanlar ve bundan da hiç korkmazlar. Çünkü insan fıtratı gereği bir şeye dayanmak ihtiyacı duyar. Eğer İslam dinine inanmazsa, o zaman kendilerine göre başka inanç sistemleri oluştururlar. Bu da Allah'a ortak koşmaktır. Halbuki inandıkları hususlar hakkında Allah tarafından hiçbir delil indirilmemiştir. Onların yaptıkları zulümdür. Çünkü gerçeği inkar etmektedirler. Bu durumda İslam dini inancı içinde olanlar emniyet içindedirler. Bu husus şu ayette ifade edilmektedir:

“İman edenler ve imanlarına zulüm kisvesi giydirmeyenler, işte emniyet içinde olma onların hakkıdır, onlar doğru yoldadır.” (Enam, 6/82)

Allah'a şirk (ortak) koşmak bir zulümdür. Çünkü gerçeği inkar etmektedirler. Bu durumda da emniyet içinde olamayıp azaba müstahak olacaklardır.

“Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa o Rabbinden bir nur üzerinde değil midir? Allah'ı anmak hususunda kalpleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun! İşte bunlar apaçık bir sapıklık içindedir.” (Zümer, 39/22)

Bir insanın gönlünde İslam'ın olması çok büyük bir nimettir. Çünkü onun gönlü Allah tarafından İslam'a açılmıştır. Böyle bir insan Allah'ın bahşettiği bir nur üzerindedir. Bu nur sayesinde kul, vahiy yoluyla indirilmiş olan ayetleri müşahade eder ve kendisine ilahi lütuflar ihsan edilir. Böylece Hakk'a ulaşması sağlanır. Böyle bir nur üzerinde olan kimse, karanlıkta bulunan kimse gibi değildir. Karanlıkta ve cehalette bulunan kimselerin kalpleri katılaşmıştır. Onlara Allah'ın ayetleri anılınca, kalplerinde tiksinti duyarlar. Bu onların inkârlarını daha da arttırır. Böyle, Allah'ın zikrini kabul etmemekten kalpleri katılaşmış olan kimselere yazıklar olsun. Çünkü bunlar apaçık bir sapıklık içindedirler.

“Kendisi İslam'a davet edilirken, Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kimdir?” (Saff, 61/7)

İslam kurtuluş manasını ifade eder. Çünkü dünya ve ahiretin selameti, kurtuluşu “İslam” ile dir. Eğer bir insan İslam'a davet edildiği halde, buna icabet etmezse Allah'a iftira etmiş olur. Bu iftira, kulları Hakk'a çağırın Allah'ın kelamına sihirdir, uydurmadır demekle olur. Bu da büyük bir zulümdür. Bu zalimler topluluğu hiçbir zaman hidayete eremezler.

Kafirler İslam'ın üstün olmasını arzu etmeseler de, Allah Teâlâ vadini yerine getirmiştir. İslam karşısında mağlup olmayan, yenilmeyen hiçbir din kalmamıştır. Bu durum bundan sonra da kıyamete kadar devam edecektir. Bunu ifade eden ayet şudur:

“Müşrikler istemeseler de, dinini bütün dinlere üstün tutmak için Peygamber'ini hidayet ve hak din ile gönderen odur.” (Saff, 61/9)

İmanda kemale ermek için fazla amel işlemek gerekir. Bunu şu ayet ifade etmektedir:

“Gerçek müminler ancak Allah'a ve Resulüne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerdir. İşte imanlarında sadık olanlar bunlardır.” (Hucurat , 49/15)

“İman çıplaktır, onun elbisesi takvadır.” (Hadis)

Bu hadise göre iman olgunluğu amellere bağlıdır. Ayrıca iman olgunluğu münafıklık ve gizli şirkten uzak kalmaya bağlıdır. Çünkü münafıklık, iman dürüstlüğü ve olgunluğu ile bağdaşmaz.

İslam dininin ortadan kalkması, kaybolması söz konusu değildir. Dünyada bugün için iki milyara yakın Müslüman vardır. İslam dinin var oluşu kıyamete kadar devam edecektir.

“Kur'an'ı Biz indirdik ve onu koruyacak olan da şüphesiz Biziz.” (Hicr, 15/9)

İslamiyet evrensel bir dindir. Hz. Muhammed'in tebligatı, Beni İsrail peygamberlerinde olduğu gibi sadece bir kavme, bir topluluğa değil bütün insanlara yöneliktir. Hatta o insanlarla birlikte onlar gibi mükellef bulunan cinlere de hitap etmektedir.

“Ey Muhammed! Şüphesiz ki Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı bir Peygamber olarak bütün insanlara gönderdik.” (Sebe, 34/28)

Hadis No 10

(قلت: يا رسول الله! قل لي في الإسلام قولاً، لا أَسأل عنه أحداً بعدك. قال: قلَ أَمَنتَ باللهِ فستَقمُ. * (مسلم، الإيمان، 38)

Süfyan ibn Abdullah (ra) şöyle dedi: “ Ya Resulallah! İslam hakkında bana bir söz söyle ki, artık senden sonra onu kimseden sormayayım” dedim. “Allah'a iman ettim de ve dosdoğru ol” buyurdu. (Müslim, İman, 38)

Bu Resulallah'ın câmiialı sözlerinden biridir. Bu söz Allah Teâlâ'nın şu ayetlerine uygun düşmüştür:

“ Hakikat Rabbimiz Allah'tır deyip de sonra doğruluğu şiar edilenler, onların üzerlerine korkmayın, tasalanmayın, vaadolduğunuz cennetle sevinin diye diye melekler inecektir.” (Fussilet, 41/30)

“Rabbimiz Allah'tır deyip de sonra (bütün niyet ve hareketlerinde) dosdoğru olanlara hiçbir korku yoktur, onlar mahzun da olmayacaklardır.” (Ahkaf, 46/13)

“Hak din Allah katında İslam'dır” (Ali İmran, 3/19)

Bu nedenle İslam'a girmek ve onu tümüyle kabullenip uygulamak gerekir. Çünkü ancak İslam'a girenlerin doğru yol bulurlar.

“Kim İslam'dan başka bir din ararsa onun dini kabul edilmeyecektir. O kimse ahirette de hüsrana uğrayanlardandır.” (Ali İmran, 3/85)

İslam tevhit ve Allah'ın hükmüne boyun eğmedir. Bunun dışında başka bir din aramak asla kabul edilmez. İslam'dan başka bir yola girenler ahirette bütün sevaplarını kaybetmişler ve cezaya müstehak olmuşlardır. Böyle bir kimse faydalı olanı kaybedip zararlı olana sahip olmuştur. Bu ise onun için bir yıkımdır. Çünkü bu kimseler insanların sahip olduğu “fitrat-ı selimi”yi bozmuşlardır.

Hadis No 11

ثلاث من كنّ فيه وجد بهنّ حلاوة الإيمان. من كان الله ورسوله أحبّ إليه ممّا سواه و أن يحبّ المرء لا يحبه إلا الله و أن
(يكره أيعود في الكفر بعد أن أنقذه الله منه، كما يكره أن يقذف في النار) * (مسلم، الإيمان، 43)

Enes (ra) şöyle demiştir: Peygamber (sav) buyurdu ki: **“Üç haslet kimde bulunursa o kimse bu hasletlerle imanın tatlılığını bulur: Allah ve Resulü kendisine başkalarından daha sevgili olmak, sevdiklerini yalnız Allah için sevmek, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra yine küfre dönmekten ateşe atılmasından hoşlanmadığı gibi hoşlanmamak.”** (Müslim, İman, 43)

Bu hadis İslam dininin esaslarından biridir. İmanın tatlılığı itaatlerden lezzet almak, Allah ve Resul'ünün rızası uğrunda meşakkatlere tahammül etmek ve bunu dünya metain (malına) üstün tutmak demektir. Resulullah sevgisini yaratılış mertebesine çıkaramayan mümin, hiç değilse onun rızasını diğer mahlukatın rızasına ve kendi hevasına tercih ve takdim ederek yaratılış ve fitri sevgi derecesine yaklaştırmaya çalışmalıdır.

Buhârî'nin şârihi Aynî, Resulallah muhabbetinin, imanın kaynağı olan saygı ve büyüklük inanışından ibaret kalmasının kafi olmadığını, bütün manasınca kalbin meyli mânâsında muhabbet olması lazım geleceğini ifade ettikten sonra şu iki rivayeti de naklediyor:

Amr ibn'l Âs: “Hiç kimse bana Resulallah'tan daha sevgili olmadığı gibi, hiçbir kimse de benim nazarımda ondan daha celâletli değildir. Ona karşı olan tazim (saygı) ve iclalin (büyükleme) halinden dolayı gözlerimi doyura doyura mübarek yüzünü temaşa edemedim” demiş.

Ömer bin Hattab da bu hadisi işittikten sonra: “Ya Resulallah! Sen bana nefsimden başka her şeyden daha sevgilisin” demiş. Buna karşı “Ve min nefsike ya Umeru - Ya Ömer nefsinden de sevgili olmalıyım” buyurmuş. Bunun üzerine Ömer de: “ Ve min nefsi - Nefsimden de” deyince, “el-Âne ya Umeru - ya Ömer, işte şimdi oldu” cevabı verilmiştir.

Peygamber'in müminlere sevgisi din ve dünya işlerinin hepsindedir. Çünkü Peygamber müminlere salah ve esenliklerini gerektiren şeylerden başkasını emretmez ve razı olmaz. Fakat nefis böyle değildir. Dolayısıyla müminler peygamberlerini nefislerinden daha çok sevmeli, onun emrini her şeyden üstün tanımalıdır.

“Peygamber müminlere öz nefislerinden daha yakındır. Zevceleri de (müminlerin) analarıdır.” (Ahzap, 33/6)

Hadis No 12

من رأى منكم منكرا فليغيره بيده. فإن لم يستطع فبلسانه. فإن لم يستطع فبقلبه. و ذلك أضعف الإيمان* (مسلم، الإيمان، 49)

Ebû Said (ra) dan rivayet edildiğine göre Resulullah şöyle buyurmuştur: **“Sizden her kim bir münker (şeriatça yapılması hoş görülmeven) görürse onu eliyle değiştirsin. Eğer eliyle değiştirmeye gücü yetmezse diliyle, ona da gücü yetmeyen kalbiyle. Ve işte bu, imanın en zayıf olanıdır.”** (Müslim, İman, 49)

Kur'an-ı Kerim'de iman kuvvetinin artacağını ifade eden ayetlerden biri şudur: *“Gerçek müminler ancak onlardır ki, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir, karşılarında ayetleri okunduğı zaman, bu onların imanını artırır ve onlar ancak Rablerine dayanıp güvenirlir.”* (Enfal, 8/2)

Sadece dil ile ikrar etmek gerçek iman değildir. İnsanın kalbinde de aynı şeye inanması gerekir. Yani içi dışa aykırı olmamalıdır

“İnkâr edip kafir olarak ölenlerin hiçbirinden, yeryüzü kadar altın fidye verse bile, kabul edilmeyecektir. Onlar için acıklı bir azap vardır. Onların hiçbir yardımcısı da yoktur.” (Ali İmran, 3/91)

İslam dinini inkar etmek büyük bir sapıklık ve ahirette de büyük bir kayıptır. İnkâr eden, mal ve mülkü ne kadar çok olursa olsun kıyamet gününde Allah'ın azabından hiçbir şeyle ve hiçbir şekilde kurtulma imkanı bulamayacaktır.

“Ey iman edenler! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitapları, peygamberleri ve ahiret gününü inkar ederse, şüphesiz ki o derin bir sapıklığa düşmüştür.” (Nisa, 4/136)

Bu ayette imanın esasları açıklanmaktadır. İmanın esasları Cibril hadisinde de anlatıldığı gibi Allah'a, peygamberlere, kitaplara, meleklerle ve ahiret gününe inanmaktır. Kim bunlara inanmaz ve inkar ederse, gerçek yoldan sapmış olduğu ifade edilmektedir. Bu sapmak insanı ahirette büyük bir cezayı getireceği de birçok ayet ve hadislerde ifade edilmektedir.

Müslüman, Allah'ın emirlerini işittikten sonra itaat etmeli ve Allah'tan bağışlanma dilemelidir. Çünkü dönüş ancak Allah'a dır. İman etmekten anlaşılan budur. İman eden Kur'an ayetlerine, onlarda yer alan tüm yasa ve hükümlere, kıssalara, öğütlere, peygamberlere, kitaplara ve daha başka şeylerin durumları ile ilgili haberlere tavsiyeli bir şekilde, yani ayrıntılı olarak inanmıştır. Müslüman için gerekli olan Kur'an ahlakı ile ahlaklanmak olmalıdır. Yalnız Kur'an okuyup bunun gereği ile amel etmemek herhangi bir fayda sağlamaz. Kim de İslam'da gayret gösterirse Allah ona yardım edecektir ve kolaylıklar gösterecektir. Bakara suresinin son ayetinde buna dair müjdeler vardır. Bu nedenle Resulallah (sav) şöyle buyurmuştur: *“Kim bakara suresinin son iki ayetini okursa, bu ona yeter.”* (Buhari, Müslim)

Hadis No 13

الإيمان بضع وسبعون، أو بضع وستون شعبة. فأفضلها قول لا إله إلا الله. وأدناها إمطة الأذى عن الطريق. و الحياء*
(شعبة من الإيمان* (مسلم، الإيمان، 35)

Ebû Hureyre (ra) şöyle dedi: Resulullah (sav): “İman yetmişden fazla, yahut altmış bu kadar şubedir. Onun en efdali, “La İlahe İllallah” sözüdür. En aşağı derecesi, eziyet verecek şeyleri yoldan uzaklaştırmaktır. Utanmak da imandan bir şubedir” buyurdu. (Müslim, İman, 35)

“İyilik yapanlar o kimselerdir ki Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba ve bütün peygamberlere iman edip yakınlığı olanlara, öksüzlere, yoksullara, yolda kalmışa, dilenenlere ve esirleri kurtarmaya seve seve mal verirler. Namazı kılarlar, zekatı verirler. Bir de söz verdikleri zaman sözlerini yerine getirenler, hele sıkıntılı ve hastalık durumlarında ve savaşın şiddetli zamanında sabır ve kararlılık gösterenler var ya, işte doğru olanlar da bunlardır, korunanlar da bunlardır.” (Bakara, 2/177)

Asıl iyilik ayette zikredilen tüm esasları yerine getirmekle elde edilir. İşte onlar doğru olanlardır. Bu ayet yüksek insani değerler ve üstünlükleri içermektedir. Bunlar şu üç gruptur: inanç düzgünlüğü, davranış güzelliği ve nefis temizliği. Birincisi ayetin Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba ve bütün peygamberlere iman eder bölümü; ikincisi ayetin sevdiği mallardan akrabaya, öksüze, yoksula, yolda kalmışlara, dilencilere ve köle azad etmeye verir bölümü; üçüncüsü de ayetin namaz kılanın, zekat verenin, sözünü yerine getirenin ve sabredenlerin bölümüne işaret etmektedir. Dolayısıyla kişinin iman ve itikadına bakılarak bu nitelikleri kendisinde toplamaya, doğruluk ve samimilik vasfı verilmiştir.

Bu ayete göre iyi bir insan olmanın birinci şartı İslam inancına sahip olmak, yani Allah'a iman etmek gelmektedir. Bu nedenle de imansız yapılan bütün iyi davranışların bir getirisi yoktur.

“Ey iman edenler, hep birlikte itaate girin, şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır.” (Bakara, 2/208)

Bu ayete göre iman ettik diyenlerin yapmaları gereken Allah'a teslim olmak, yani itaat etmeleridir. İslam'a tümüyle girin ve İslam'a başka şeyi karıştırmayın. Bunu temin etmek için şeytanın saptırmalarına uymamak gerekir.

Her peygamberden sonra ümmetinin içinde iyi insanlar olduğu gibi, kötü ve nefislerine uyan insanlar da mevcuttur. Bunlar dini saptıranlar ve insanları doğru yoldan çıkaranlardır. Böyle bir durumda Müslümanların bu türlü sapıklık ve azgınlıklardan tövbe ederek terk etmeleri gerekir. Tövbe ettikten sonra da iman edip salih (yararlı) işler yapmalıdırlar. O zaman hak ettikleri karşılığı görecektir.

“Ancak tevbe eden, iman edip yararlı iş yapanlar bunun dışındadır. Bunlar hiçbir haksızlığa uğratılmadan, Rahman'ın kullarına gıyaben vadettiği cennete, Adn Cennetlerine gireceklerdir. Şüphesiz O'nun vadi yerini bulacaktır.” (Meryem, 19/60,61)

Bu ayete göre şirk ve günahlardan dönen, küfür yerine imanı seçen, tevbeden sonra güzel ameller yapanlar Adn Cennetlerine gireceklerdir. Bu ayet Allah Teâlâ'nın kesin vaadidir. Adn, cennetin özel ismidir. İkamet ve sevap yurdu demektir. Onlar Allah'ın vadettiği Adn cennetini görmemişler, sadece haber üzerine inanmışlardır. Şüphe yok ki Allah'ın vaat ettiği cennete, söz verilen kimseler mutlaka girecektir. Bu vaatte cayma yoktur.

Hadis No 14

(الإسلام علانية و الإيمان فى القلب) * (أحمد بن حنبل، المسند، 3، 134,135)*

“İslam, âşikâr ve meydanda olandır. İman ise kalptedir.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 134-135)

Peygamberimiz buyuruyor ki *“İman çıplaktır, onun elbisesi takvadır.”* Peygamberimizin bu hadisi iman olgunluğunun amellere bağlı olduğunu gösterir.

Öte yandan iman olgunluğunun münafıklık ve gizli şirkten uzak olmaya bağlı olduğunu belirtmek üzere Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

“Şu dört sıfat kimde varsa, o kimse her ne kadar namaz kılıp oruç tutarak kendini mümin sansa da katıksız münafıktır: 1) Yalan konuşuyorsa, 2) Verdiği sözü tutmuyorsa, 3) Emanete hıyanet ediyorsa, 4) Anlaşamadığı kimselere karşı hile ile davranırsa.”

Peygamberimiz buyuruyor ki: *“Bu ümmetin münafıklarının çoğunluğu Kur'an okuyucularıdır”* (Hakim). Çünkü Kur'an okuyanların büyük bir kısmı, okudukları ayetlerin emirlerine göre hükmedip yaşamazlar.

Peygamberimiz buyuruyor ki: *“Ümmetimde şirk, beyaz kaya üzerinde yürüyen karıncanın ayak sesinden daha gizlidir.”* (Ahmet b. Hanbel)

Sahabilerden Huzeyfe (ra) buyurur ki: “Peygamber zamanında insan söylediği tek söz yüzünden ölünceye kadar münafık sayılırdı. Oysaki ben aynı sözü sizden günde on sefer duyuyorum.”

Alimlerden biri der ki: “İnsanların münafıkla en yakın olanı kendisini münafıklıktan uzak kabul edendir.”

Sahabilerden Huzeyfe (ra) buyurur ki: “Bugünün münafıkları peygamberin zamanındakilerinden çoktur. O zaman onlar münafıklıklarını saklardı. Bugün ise açık açık münafıklık yapıyorlar.”

Nifak iman dürüstlüğü ve olgunluğu ile bağdaşmaz. Münafıklıktan en uzak olanlar ondan çekinenler, en yakın olanlar da onunla ilgisi olmadığını sananlardır. “Şimdilerde münafıklık olmadığı söyleniyor” diyen birisine Hasan el Basri (ra) şöyle cevap vermiştir: “Kardeşim münafıklar ortadan kalksa yolda yalnızlıktan ürküntü duyarsınız.” Yine Hasan el Basri veya başka birisi der ki: “Münafıkların kuyruğu olsa yerde adım atamazdık.”

Bu durum hicri 2.-3. asırlarında söz konusudur. Bugün ise 15. hicri asrında durum daha da vahimdir. Münafıklara bir de kafirler eklenmiştir. Dolayısıyla bugün artık işin içinden çıkılmaz hale gelmiştir.

“Dünyada iki çeşit dil kullananı Allah kıyamet gününde iki dilli yapar.” (Hadis)

“İnsanların en kötöleri birisine bu yüzü ile ötekisine öbür yüzü ile gözüken iki yüzlülerdir.” (Hadis)

Nifak iki çeşittir: Birincisi sahibini dinden çıkararak kafirler arasına katar ve ebedi cehennemliklere ekler. İkincisi sahibinin bir süre cehenneme düşmesine veya uluların derecesinden eksikliğe uğramasına ve sıddıkların mertebesinden aşağıda kalmasına yol açar.

“Bugün dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve din olarak size İslam'ı seçtim.” (Maide, 5/3)

Bu ayetle İslam dini, diğer bütün dinlerden üstün ve yüce kılınmıştır. Müslümanlara başarı ve hidayet nasip edilmiştir. İslam Allah katında en değerli ve en makbul din olarak teyit edilmiştir. Bu ayet Peygamberimize, Veda Haccı sırasında Cuma günü Arafat'ta iken inzal olmuştur. Dolayısıyla böyle bir ayetle şereflenmek bir bayramdır. Çünkü İslam dininin mensubu olmak insanı hem dünya hem de ahiret hayatında mutluluklar verir. Yeter ki biz İslam dininin istediklerine uyalım.

Hadis No 15

وإنَّ العلماء ورثة الأنبياء وأنَّ الأنبياء لم يورثوا دنارا ولا درهما إنما ورثوا العلم فمن آخذه آخذ بحظِّ وافر* (رياض الصالحين، العلم، 1417)

Ebu Derdâ (ra) nın rivayetine göre, Resûl-i Ekrem (sav) şöyle buyurmuştur: **“Alimler nebilerin varisleridir. Peygamberler ne bir altın ve ne de bir gümüş miras bırakmışlardır. Ancak ilmi miras bırakmışlardır. İşte bu mirasa konan sonsuz bir haz ve nasip almış demektir.”** (Riyâzü's-Sâlihîn, İlim, 1417)

Alimler peygamberlerin ilimlerine varis olmuşlardır. Çünkü peygamberler ümmetine iki türlü ilim bıraktılar. Bunlar zahiri ve beşeri ilimler, diğeri batını ilimlerdir. Her iki türlü ilimi öğrenen ve insanlara öğretenlere alim (ilim adamı) denir. Şeri ilimler açık olarak herkese öğretilirken, batını ilimler kapalı olarak ancak ehli olanlara öğretilir. Bu ilim mirası dünyadaki her şey daha önemli ve üstündür. Bu nedenle gerçek alimlerin Allah yanındaki dereceleri çok yüksektir.

Hiz. Enes (ra) Peygamberimizden şöyle rivayet ediyor: “*İlim talebi her Müslümana farzdır. İlimi ona layık olmayan kimseye öğretmek, domuzun boynuna mücevherat, inci, altın takmak gibidir.*”

“*Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku! İnsana bilmediklerini belleten, kalemle yazmayı öğreten Rabbin, en büyük kerem sahibidir.*” (Alak, 96/1,5)

İlk inen Kur'an ayeti “Oku” emri ile başlar. Dolayısıyla bu emir ilim sahibi olmanın başıdır. Çünkü ilim okuyarak öğrenilir. Bir İslam alimi şöyle demektedir: “Kan pıhtısından yaratılma ile kalemle öğretme olayı arasında uygunluk şundandır: İnsanın en aşağı bulunduğu mertebe bir kan pıhtısı durumundaki mertebesidir. En üstün makamı ise alim olduğu makamdır. Allah Teâlâ insanı onu kan pıhtısı gibi en aşağı mertebeden alıp, ilim öğrenmek gibi en üst mertebeye çıkarmak suretiyle kendisine vermiş olduğu nimeti hatırlatmaktadır.”

Kalemle yazmayı öğreten Allah Teâlâ'dır. İnsana kalemle yazma ve yazıyı öğrenme şerefini ve nimetini vermiştir. Bu nedenle şöyle denilmiştir: “İlim bir avdır, yazı ise onun bağlanmasıdır.” Çünkü kitaplar eskir ama içindeki yazılanlar baki kalır. Bu nedenle insanlar hoş ve faydalı şeyler yazmalıdır. Bu yazılanlar yazanı, kıyamet günü sevindireceği muhakkaktır.

“*Allah adaleti kaim kılarak Kendisinden başka ilah olmadığına şahitlik etti, melekler ve ilim sahipleri de. Ondan başka ilah yoktur, O Aziz, Hakim'dir.*” (Ali İmran, 3/18)

Allah'ın tevhide konusunda Peygamberler, müminler kevnî ve dinî delillerle inandılar. O'na doğru bir şekilde itikat ettiler. Allah'ın, rızıkların dağıtımında, ecellerinde, kullara emrettiği konularda “adalet” ve “eşitliği” kaim kılarak ve onlardan zulmü kaldırarak, Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik ettiler. Allah, tevhide, yani kendi birliğini kabul etmeyenlerden intikam alacaktır. Hükmünde de hiçbir kimse O'nu hesaba çekemez.

“Bununla beraber müminlerin hepsinin birden top yekun savaşa katılmaları uygun değildir. Her kabileden bir kısım insanlar da din ilimlerinde derinleşmeli ve kabileleri savaştan gelince onları uyarılmalıdır ki böylece Allah'ın azabından sakınırlar.” (Tevbe, 9/122)

Fıkıh bilgisi elde edip, insanlara öğüt vermek, farz-ı kifayedir. Bunu öğrenenlerin yegâne gayeleri doğruluk ve dinî yaymak olmalıdır. Yükselmek, üstün olmak ve başa geçmek olmamalı, giyim kuşam ve dünyalık yönünden diğer insanlardan üstün olmak olmamalıdır. Zamanımızın insanları bu güzel huylardan maalesef uzaktırlar.

Bu yolun öğrencisi Allah'ın rızasını ve ahireti istemelidir. Kendinden ve diğer cahil kişilerden cehaletin gitmesini arzu etmelidir. Dinin ihyasını ve İslam'ın bekasını temine çalışmalıdır. İslam'ın bekası ilimle mümkündür. Cahillikle ne zühd olur ne de takva. Yine öğrenci elde ettiği ilimden dolayı, bedeninin verilen sıhhaten, organların sağlamlığından ve kendisine ikram edilen akıl nimetinden dolayı Allah'a şükür etmelidir. Şu ayeti unutmamalıdır:

“Allah sizi, annelerinizin karnından çıkardı. Bir şey bilmiyordunuz. Şükredesiniz diye sizi kulak, göz ve kalpler verdi.” (Nahl, 16/78)

Salih hocaların ve kamil insanların nefeslerinde hayret verici etkiler vardır. Öğrenci bilgin ve bilgisinin gereğini yerine getiren hocayı bulunca, her ilimden ahirette kendisine yarayacak olan bilginin en güzeli ve en faydalarını seçmelidir. İslam alimlerine göre farz olan ilim üç gruptur. Bu üç grup ilim Bursevî, Rûhu'l Beyân adlı kitabında şöyle açıklanmaktadır: Tevhid ilmi, Sır ilmi, Şeriat ilmi.

1) Tevhid ilmi: Bu konuda insana gerekli olan, dinin temellerini bilecek kadar bilgi sahibi olmaktır. Önce Mabudu ve O'na nasıl ibadet edeceğini bilmesi gerekir. İsimleri ve Zatının sıfatları hakkında nelerin vacip nelerin muhal olduğunu bilmelidir. Nasıl ibadet edeceksin, belki de O'nun hakkında bazı şeylere inanmış olacaksın, halbuki bunlar batıl şeylerse bütün ibadetlerin heba olup gidecektir.

2) Sırlar ilmi: Bu ilim kalb ve onunla ilgili ilimdir. Bir müminin kalbin durumlarına dair ilmi de bilmesi farzdır. Bunlar tevekkül, Allah'a yönelme, Allah korkusu, rıza ki bu her durumda gerekir, hıstan, öfkeden, kibirden, hasetten, gurur ve gösteriş gibi şeylerden sakınmalıdır.

3) Şeriat ilmi: Bu ilim, şeri amellerden yapman gerekenleri bildiren ilimdir. Şeriat tarafından emrolunduğu şekilde, nasıl davranacağını bilmen gerekir. Bunu sana şeriat ilmi öğretir. Yapmaman gereken şeyleri de sana yine bu ilim öğretir. Bu ilim bütün ibadetleri ve muamelatı kapsamına alır. Her kim alışverişler, sanatla uğraşırsa muamelelerinde ve kazancında haramdan kaçınmasını öğreten bilgiyi öğrenmesi gerekir. Bu bilgilerin öğrenilmesi bazen de farz-ı kifaye olur.

İlmi yaymak ve ilimle irşat faaliyetinde bulunmak büyük bir fazilettir. Bu nedenle Hazreti Peygamber (sav), Muaz bin Cebel'e (ra) Yemene gönderirken şöyle hitap etmiştir: *"Allah Teâlâ'nın senin sayende bir insanı hidayete kavuşturman, senin için güneşin doğmuş olduğu en hayırlı gündür."* Aynı hitap Hz. Ali'ye (ra) da olup şöyledir: *"Allah'a yemin ederim ki senin vasıtanla Allah'ın bir adamı hidayete erdirmesi, senin için kırmızı develerden daha hayırlıdır."* (Buhari, Müslim)

İlim adamları Peygamberlerin mirasçılarıdır. Çünkü peygamberler tebliğ ve irşad ile meşgul oldukları gibi, ona varis olanlar da irşad ve tebliğ ile meşgul olmalıdırlar. Peygamberin varisi olan her alimin amacı Hz. Peygamber'e (sav) saygı göstermek ve ümmetinin çoğalması için çalışmak olmalıdır. Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: *"Ben diğer ümmetlere karşı sizin çok oluşunuzla övüneceğim."*

"İşte, Biz bu örnekleri insanlar için veriyoruz; fakat onları ancak alimler anlayabilirler." (Ankebut, 29/43)

Ayette söz konusu olan örnekler, güçlkle anlaşılabilen şeyleri kolayca anlaşılabilir hale getirmek için verilir. Ancak bu örneklerin güzelliklerini ve yorumunu ancak ilim sahibi olanlar anlayabilir. Bu alimler Allah'tan gelen mesajları anlarlar ve ona itaat ederler. Bu ayet ilmin akla göre daha üstün olduğunu göstermektedir. Çünkü bizden daha iyi alim olan birisi aynı zamanda akıllıdır, fakat her akıllı olan alim olmayabilir.

“Kullar içinde ancak alimler Allah'tan (gereğince) korkarlar. Kuşkusuz Allah güçlüdür, çok bağışlayıcıdır.” (Fatır, 35/28)

Allah'ı görmeden O'ndan hakkıyla korkanlar ancak O'nun üstün sıfatlarını ve güzel işlerini bilenlerdir. Çünkü korkunun dayanağı korkulan şeyi tanımak ve durumunu bilmektir. Bu nedenle Allah Teâlâ'yı daha çok tanıyan ondan daha çok korkar. Nitekim Hazreti Peygamber şöyle buyurmuştur: *“Allah'a andolsun ki ben, Allah'tan en çok korkanınız ve O'ndan en çok sakınanızım.”* (Buhari,Müslim)

Allah, kendisinden korkanları bağışlar. Bu mesaj, Allah Teâlâ'nın sapıklığında ısrarlı olanı cezalandıracağını ve günahlardan tövbe edeni bağışlayacağını vurgulama ve böylece O'ndan neden korkmamız gerektiğini belirtmektedir. Böyle bir niteliğe sahip olandan korkmak gerekir. Buna göre mümin, Allah'tan en çok korkan biri oluncaya kadar ilim tahsil etmelidir. Çünkü insanın ilmi arttıkça Allah'tan korkusu da artar.

Ancak insanlar kendilerini yeterli görerek azarlar. Bildikleri şeyleri, ellerindeki maddi servetleri kendilerinin elde ettiklerini düşünerek, Allah'a karşı böbürlenirler. Ancak bu eylemleri kınanmıştır ve sevilen bir şey değildir. İbn Mesud (ra) der ki: “İki grup insan hiç doymaz. Bunlar ilim aşığı olan ve dünya malını sevendir. Bu iki kişi birbirine denk değildir. İlim aşığı günden güne Allah'ın rızasına kazanırken, dünya malı sevdalısı ise günden güne azar.” Bu nedenle İslam ilmi över, dünya malı sevgisini ise kınar. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *“Ya Rabbî! Azdıran zenginlikten, unutturan fakirlikten sana sığınırım.”*

“Peygamberlikten daha üstün bir merteye yoktur. Dolayısıyla bu rütbeye mirasçı olmak şerefinden daha büyük bir şeref de yoktur. Müminlerin en faziletlieleri o alim kimselerdir ki, kendileri ihtiyaç duyulduğu zaman faydalı olur ve kendilerine müracaat edilmediği zaman da gönül zenginliği ile davranırlar.” (Deylemî, Müsnedü'l Firdevs, 6742)

“Peygamberlik derecesine en yakın kimseler alimlerle mücahitlerdir. Çünkü âlimler peygamberlerin getirdiği tebliği halka sunarlar. Mücahitler de peygamberlerin getirdiği tebliğ uğruna kılıçları ile savaş veriler.” (Hadis)

“Kiyamet günü alimlerin mürekkebi şehitlerin kanı ile tartılır.” (Hadis)

“Son durağı Cennet oluncaya kadar alimler ilme doymaz.” (Hadis)

Hadis No 16

(من یرد الله به خیرا یفقهه فی الدین * ریاض الصالحین، العلم، 1405)

Muaviye'den rivayet olunduğuna göre Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:
“Allah Teâlâ her kimin hayrını murat ederse, onu dinde alim ve fakih kılar.”
(Riyâzü's-Sâlihîn, İlim, 1405)

İlim sahibi olmak insan için büyük bir nimettir. Bu nimeti veren Allah'tır. Allah Teâlâ hayrını murat ettiği kullarına ilim sahibi olmayı nasip eder. Bu büyük bir fazilettir. Birçok ayet ve hadislerde ilim sahibi olmak ve onu insanlara tebliğ etmek övülmüştür.

“Hikmeti dilediğine verir. Kime de hikmet verilirse, muhakkak ona çok hayır verilmiştir. Olgun akıl sahiplerinden başkası düşünmez.” (Bakara, 2/269)

Allah Teâlâ hikmeti, yani Kur'an öğütlerini, kullarından dilediğine, gücünün derecesi ve ilminin genişliği oranında verir. Yani Kur'an'daki öğütleri açıklar ve onlarla amel etmeye muvaffak kılar. Bunlara dünya ve ahiret konusunda çok hayır verilmiştir. Bunu, kendilerine hikmet verilen ve öğüt alma yeteneği olan olgun akıl sahipleri anlayabilirler. Bunlar her türlü vehimden arınmış, heves ve arzularına boyun eğmekten uzak sağlam akıl sahipleridir.

“Allah'ın sağ eli doludur. Hiçbir harcama onu eksiltmez. Gece ve gündüz boyu durmaksızın akar, yani harcar. Göklerin ve yerin yaratılışından bu yana infak ettiklerini bana bildirir misiniz? Bu onun sağ elindekini asla eksik etmemiştir. O'nun arşı su üzerindedir. Öteki elinde de kabz (tutup alma) vardır. Bununla dilediği zaman yükseltir, dilediğinde de alçaltır.” (Buhari, Müslim)

Müminin görevi Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak ve fakirlere cömert davranmaktır. Şeytanın kendisine verdiği fakirlik ve yoksulluk korkusu ile ilgili vesveseyi uzaklaştırmalıdır. Çünkü rızıkların anahtarları Allah'ın elindedir. Mutlak anlamda veren ancak odur.

“Yalnız iki haslet gıpta edilmeye değer. Bunlar da , Allah'ın kendisine ihsan buyurduğu malı hak uğrunda sarf ve infaka muvaffak olan kimse ile, Allah'ın kendisine vermiş olduğu ilim ve hikmetle hükmeden ve onu halka öğreten adamdır.” (Buhari, Müslim)

Dinde geniş bilgi elde etmek aslında ahiret ilmi elde etmek demektir. Ahiret ilmi hem muamele ve hem de mükaşefe ilmini kapsar. Muamele ilmi Allah'a nasıl yaklaşacağını, O'ndan ne yapılırsa uzak kalınacağını bildiren ilimdir. Bu ilme organların ve kalplerin yaptıkları da girer. Mükaşefe ilmi ise, *“Alimin abide olan üstünlüğü, benim ümmetime olan üstünlüğüm gibidir”* hadisinde belirtilen husustur. Astronomi ilmini de kibleyi ve namaz vakitlerini tespit edebileceği kadar öğrenmesi caizdir. Hastalıkları tedavi edecek kadar tıp ilmi öğrenmesi gerekir.

Eşbah adlı eserde şöyle söylenir: “İnsanın dinini yaşayabilmesi için gerekli olan bilgileri öğrenmesi farz-ı ayındır. Başkalarına faydalı olacak olanı öğrenmesi farz-ı kifayedir. Fıkıh ilminde ve gönül ilminde derinlemesine bilgi sahibi olması da menduptur. Göz boyama, kumla fala bakmak ve büyü gibi şeyler haramdır. Şairlerin kahramanlık ve gazel türünden şiirleri mekruhtur. Manası bozuk olmayan şiirler de mubahtır.”

“Ve Rabbim, benim ilmini artır de” (Taha, 20/114)

Allah'ın ilminin sonu yoktur. Dolayısıyla insan bilgisini daima artırmayı talep etmelidir. Bu bilgi onun imanını ve yakîn bilgisini artırır. İbn Mesud (ra) bu ayeti okuyunca der ki: “Yarabbi benim imanımı ve sana olan yakînî bilgimi arttır.”

“İşte misaller, Biz onları insanlar için beyan ediyoruz. Alim olanlardan başkası onları anlamaz.” (Ankebut, 29/43)

Ebu Derdâ'dan (ra): “Yer ve gök ehli alim için Allah'tan mağfiret diler. İnsan kendiyle meşgulken, yer ve gök meleklerinin kendisi için istiğfarı şüphesiz en büyük şereftir.”

“İki haslet vardır ki bunlar münafıkta bulunmaz: güzel siret ve ahlak ile din ilmi.” (Tirmizi)

“İman çıplaktır, elbisesi takva, süsü utanmak, meyvesi ise ilimdir.” (Hakim)

“Bir kabilenin ölümü bir alimin ölümünden iyidir.” (Hadis)

“Dinde alim olanı Allah korur ve ummadığı yerden rızkını verir.” (Hadis)

“Ümmetimden iki sınıf düzelirse bütün insanlar düzelmiş olur; bozuldukları vakit bütün insanlar bozulur. Bunlar amirler ile alimlerdir.” (Hadis)

Hadis No 17

(ومن سلك طريقا يلتمس فيه علما سهل الله له طريقا إلى الجنة)* (رياض الصالحين، العلم، 1410)

Ebu Hureyre (ra) dan rivayet edildiğine göre Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“Her kim ilim tahsili için bir yola sülük ederse, bu yüzden Allah Teâlâ ona cennete gidecek yolu kolaylaştırır.”** (Riyâzü's-Sâlihîn, İlim, 1410)

Çünkü ilim insanı cennete ulaştıracak sebeplerin başında gelir. Şüphesiz melekler de ilime talip olanlara, hoşlandıklarından dolayı, kanat gererler. Göklerde ve yerde bulunan varlıklar, hatta sudaki balıklara varıncaya kadar hepsi ilim adamları için Allah'tan af ve mağfiret dilerler.

“İlim tahsili için sefere çıkan kimse, evine dönünceye kadar Allah yolundadır.”
(Tirmizi)

Hiz. Ebu Hureyre (ra) Peygamberimizden (sav) şunu rivayet etmektedir:
“Sadakanın en üstünü kişinin bir ilmi öğrenip sonra da onu Müslüman kardeşine öğretmesidir.”

Müminlerin faydalı ilimleri öğrenmek için seyahat etmeleri övülmüştür. Hiz. Câbir (ra) tek bir hadis elde etmek için Medine'den Mısır'a gitmiştir. Bu nedenle hiçbir kimse ilim için yolculuk yapmadıkça kamil sayılmaz.

“Eğer bilmiyorsanız, zikir ehline sorun.” (Nahl, 16/43)

Bu ayette bilinmeyen bir şeyin alimlere ve ilim sahiplerine sorulması gerektiğine işaret edilmektedir. Bu konuda şöyle bir rivayet gelmiştir: *“Hikmet müminin kaybolmuş malıdır, onu nerede bulursa alır.”* Dolayısıyla müminin tıpkı yitirdiği bir malı araması gibi hikmeti araması gerekir.

“Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltir.”
(Mücadele, 58/11)

“Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp bunların hepsi yaptığından sorumludur.” (İsra, 17/36)

Bu ayette, insanın bir kötülüğü yapmak üzere niyetlenip kararlı olmasından dolayı sorumlu tutulacağına dair bir işaret vardır. *“Lakin kasıtlı yaptığınız yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutar.”* (Bakara, 2/ 225) ayetinde de benzer husus belirtilmektedir. Örneğin kibir, haset, nifak ve dünyayı sevmek gibi kalbin kötü amellerinden, insanın kendi arzu ve iradesiyle yapmak azminde bulunduğu şeylerden sorguya çekilirler. Fakat ihtiyarı olmayan düşünce ve azimlerden dolayı sorumlu tutulmaz. Peygamberimiz (sav) *“Ümmetimin içlerinden geçirdiklerini kötü niyetleri affedilmiştir”* buyurmuştur. Aynı şekilde insanın içinden gelip geçen kötü şeyler, söylenmedikçe veya yapılmadıkça onlardan dolayı sorumlu olunmaz denilmiştir. Bazı alimler bunda, Mekke ve Medine'dekileri hariç tutmuşlardır. Bu nedenle Abdullah bin Abbâs (ra) ikametgah olarak ihtiyaten Taifi seçmiştir.

Bahrü'l-Ulûm'da şöyle denilmiştir: “Sanki Allah; kalp, göz ve kulak ile ilgili olan bilinmeyen şeyleri yasaklamakta; dinlenilmesi caiz olmayan şeyleri dinleme; bakılması caiz olmayan şeylere bakma; kast edilmesi caiz olmayan şeyleri kastetme demiştir. Çünkü bunların her birinden dolayı Allah sahibini sorunu tutacaktır, cezalandırılacaktır.”

Peygamber (sav) zahir ve batın olmak üzere iki çeşit ilim miras bırakmışlardır. Zahirî ilim, sahabenin Hz. Muhammed'in fiil ve sözlerinden elde ettikleri, amel edene faydalı bir ilimdir. Tabiî ve selefi imamlar bu ilme tabii olmuş, bu ilmi tahsil edip öğrenmiş ve onunla amel etmişlerdir. Kitap, sünnet, tefsir, fıkıh ve buna bağlı ilimler bunlardandır. Batın ilmi ise Hz. Muhammed'in herhangi bir vasıta ve Cebrail olmaksızın Allah'ın kendisine öğrettiği marifet ilmidir. Hakikatte ilimden kasıt bu marifet ilmidir. Bu ilim öyle bir özelliğe sahiptir ki, Peygamberin velayet kadehinden bir yudum içenleri, bir daha vazgeçmemek üzere, iç yakıcı bir taleple peşine düşürmüştür. Bu sebeple *“Allah'ın benim kalbime indirip, benim de onu Ebu Bekir'in kalbine dökmediğim bir şey yoktur”* buyurulmuştur.

“Kıyamet gününde üç sınıf insan şefa'at eder. Bunlar peygamberler, sonra alimler ve sonra da şehitlerdir.” (Hadis)

Hız. Ali (ra) şöyle demiştir: “İlim maldan hayırlıdır. Çünkü malı sen koruyacaksın, fakat ilim seni korur. İlim hakim, mal mahkumdur. Mal sarf etmekle azalır, ilim sarf ettikçe çoğalır.”

Hadis No 18

(فضل العالم على العابد كفضلي على ادنا كم* (رياض الصالحين، العلم، 1416)

Ebu Ümâme (ra) şöyle rivayet ediyor: Resul-i Ekrem (sav) bir gün şöyle buyurmuştur: “**Bir alimin abide karşı fazileti, benim size nazaran üstünlüğüm gibidir.**” (Riyâzü's-Sâlihîn, İlim, 1416)

Aynı şekilde bazı hadislerde de şöyle buyrulmaktadır: “*Bir alimin abid üzerine üstünlüğü, ayın diğer yıldızlara üstünlüğü gibidir. Allah Teâlâ ve melekleri, gökler ve yer halkı, hatta yuvasındaki karınca ve denizlerdeki balıklara varıncaya kadar her şey, insanlara hayır ve iyilikleri talim edenler üzerine rahmet, istiğfar ve dua ederler.*” (Tirmizi)

İlim sahibi olmak (alim olmak) devamlı ibadet etmekten (abid olmaktan) daha hayırlıdır. Çünkü ilim insanı Allah'a daha kolay ve çabuk yaklaştırır. İlim sayesinde insan, Allah'ın yarattıkları hakkındaki hakikati görür. İbadetlerle de Allah'a yaklaşılr. Fakat bu ilim kadar güçlü olmaz. Bu nedenle Peygamberimiz (sav) bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “*Bir saatlik tefekkür, kırk günlük nafîle ibadetten daha hayırlıdır.*” İbn Abbas'tan rivayet edildiğine göre, Resulallah (sav) şöyle buyurmaktadır: “*Tek bir fakih, şeytana bin abidden daha yamandır.*” (Tirmizi)

“*De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri hakkıyla öğüt alır.*” (Zümer, 39/9)

Mümin “korku” ile “ümit” arasında olmalıdır. Rabbinin rahmetini, O’nu tanıdığı ve iman ettiği için umarken, amelinde ki kusurdan dolayı azabından da çekinir. Ümit haddi aşınca “emin olmaya” dönüşür. Korku ise haddi aşınca “ümitsizlik” olur. Bunların her ikisi de küfürdür.

Amellerin gerçek yüzünü bilip de gereğini yapan kimse ile, onları bilmedikleri için bir kafir gibi bilgisizliğin ve sapıklığın doğrultusunda amel edenler aynı olur mu? Bunlar aynı olmadıkları aşıkardır.

Bu ayette ilmin fazileti ifade edilmektedir. Amel etmeyen alimler ise tahkir edilmektedir. Bunlar yüce Allah'ın katında cahil kimselerdir. İbadet eden alimler ise akıl ve sağlam bir anlayış sahibidirler.

Bir hadiste Resulallah (sav): “ *İlim öğrenmek her Müslümana farzdır*” (Taberani, İbn Mace) buyurmuştur. İmam Gazali İhya adlı kitabında bu hususta şöyle demektedir: “Her Müslümana farz olan ilmin ne olduğu hakkında alimler ihtilaf etmişlerdir. Kelam alimleri bu ilmin Allah'ın tevhidi kendisi ile kavranıldığı, O’nun zatı ve sıfatları kendisi ile bilindiği için kelam ilmi olduğunu söylemişlerdir. Fıkıh alimleri ise ibadetler, helal ve haram kendisi vasıtasıyla bilindiği için bu ilmin fıkıh ilmi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Tefsirciler ve hadisçiler ise bütün ilimlere ulaştırdığı için bunların kitap ve sünnet olduğunu söylemişlerdir. Kısacası her bir zümre kendi meşgul olduğu ilim dalının vacip olduğunu ifade etmiştir. Doğru olan insanın öğrenmeye muhtaç olduğu her dini ilmin farz olduğudur. Bunun içine tevhid ilmi dahil olduğu gibi fıkıh, hadis ve benzer ilimlerde dahildir.”

Hadis metinde yer alan “her Müslümana” ifadesi gerek erkek, gerek kadın her mükellefe demektir. Kastedilen ise insanın bilmemesinin caiz olmadığı ilimlerdir. Dil ile şehadet getirmek, kalp ile ikrar etmek ve öldükten sonra tekrar dirilmenin hak olduğuna ve benzeri şeylere inanmak ve sonra ibadetlerle ilgili bilinmesi gerekli şeylerin bilgisi ile alışveriş gibi yaşamının kurallarına ait meselelerin bilgisi de buna dahildir. Şer’i bir mesele ile meşgul olan herkesin bunun ilmini öğrenmesi farzdır. Kalbin tevekkül, inabe, huşu ve rıza gibi durumlarının bilgisi de buna dahildir. Ve yine cömertlik, cimrilik, korkaklık, cesaret, kibir, tevazu, iffet, açgözlülük, israf, pintilik ve benzeri ahlak ilimlerini bilmek te farzdır. Resulallah (sav): “*Faydası olmayan ilimden Sana sığınırım*” demiştir. Burada kastedilen ilim, kişiyi yasaklanan şeylerden alıkoymayan, emredilen hususlara götürmeyen ilimdir.

Alimler zahir ilmi bilenler, batın ilmi bilenler ve hem zahir ve hem de batın ilmi bilenler olmak üzere üç kısımdır. Fakat sonuncusu pek azdır. Bu nevi alimler her asırda bütün dünyada beş kişiden daha fazla olmazlar. Bunlardan sadece birisinin bereketi doğudan batıya bütün dünyaya ulaşır. Bu zamanın kutbudur. Bütün alemdekiler onun devletine ve hikmetinin gölgesini sığınmıştır. Bu kimse Peygamberimizin kendisiyle iftihar ettiği âlimdir ki, “*Ümmetimin alimleri İsrailoğulları'nın peygamberleri gibidirler*” buyurmuştur. Peygamberlerin gerçek anlamda mirasçıları bu alimlerdir. Bunlar zâhir ve bâtın ilimlerinde mirasını peygamberlerden almışlardır ki “*Alimler peygamberlerin mirasçılarıdır*” buyurulmuştur.

Hadis No 19

(إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَرْفَعَ الْعِلْمَ، وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ، وَيَشْرَبَ الْخَمْرُ، وَيُظْهَرَ الزِّنَا. * (البخاري، العلم، 70)*

Enes (ra), Hz. Peygamberin (sav) şöyle dediğini rivayet etmiştir: “**İlmin kaldırılması, cehaletin yerleşmesi, içkinin içilmesi ve zinanın yaygınlaşması kıyamet alametlerindendir.**” (Buhari, İlim, 70)

Kıyamete yakın zamanda ilim ortadan kalkacak ve cehalet ortalığı saracaktır. İlmin ortadan kalkması gerçek alimlerin ölmesi ve yerine geçenlerin ise cahil olmaları nedeniyle olacaktır. Bugün de bu alametleri yaşamaktayız. Bilinen gerçek alimler öldükçe, yerlerine maalesef işin ehli olmayan kişiler geçmektedir. Bu da bir kader-i ilahidir. Kıyametin yaklaştığını işaret etmektedir.

Bu konuda başka hadisler de rivayet edilmiştir. Ebu Hureyre'nin rivayetine göre, Hazreti Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “*İlim kabzedilecek, cehalet ve fitneler yayılacak, herec çoğalacak.*” Hz. Peygamber'e “*Herec nedir ey Allah'ın Resulü?*” diye sordular. Hz. Peygamber eli ile ölümü kasteder gibi işaretle bulunarak, “*İşte budur*” dedi.

Bugünlerde bu hadislerin hükmü yaşanmaktadır. Çünkü gerçek ilim saptırılmakta, cehalet ve fitneler ortalığı sarmaktadır. Ölen ne için öldüğünün, öldüren de ne için öldürdüğünün şuurunda değildir. Bir kaos ortamı yaşanmaktadır. Bütün bunlar kıyametin yaklaştığının habercileridir.

Ebu Hureyre rivayet ediyor ki, Resulallah (sav) şöyle buyurdu: *“Kim bir ilimden sorulur, o da bunu ketm edip söylemezse, kıyamet günü ateşten bir gem ile gemlenir.”* (Ebu Davud)

“Yanında bir miktar ilim olan kimseye nefsinin zayıf olması münasip düşmez.” (Buhari)

“İnsanlardan ilk kaldırılacak olan ilim huşudur. Büyük bir camiye girip huşu üzere olan tek şahsı göremeyeceğiniz vakit yakındır.” (Tirmizi)

“(Musa) Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım.” (Bakara, 2/67)

Allah'ın emrinin tebliği karşısında alaya kalkışmak gerçekten bilgisizlik ve aptallıktır. Bu ayet, dinle ilgili konuda alay etmenin büyük günahlardan olduğuna işaret eder.

“Hikmeti dilediğine verir. Kime de hikmet verilirse, muhakkak ona çok hayır verilmiştir. Olgun akıl sahiplerinden başka düşünmez.” (Bakara, 2/269)

Yemek içmekten kesilen hasta misali gibi, ilim ve hikmetten mahrum kalp de ölüme mahkumdur. Bu söz doğrudur. Çünkü vücudun gıdası yemek içmek olduğu gibi, kalbin gıdası da ilim ve hikmettir. Kalp te bunlarla yaşar. İlimsiz kalp ölüme mahkumdur. Fakat aşırı korku yaranın acısını duyurmadığı gibi aşırı dünya sevgisi de bu hissi iptal etmiştir. Ölüm dünya telaşesini kaldırıncı, ayılan sarhoş veya korkuyu atan insanın sızılarını acı acı duyması gibi, bu hastalık da bütün çıplaklığı ile ortaya çıkar. İnsan helak olduğunu anlar, tahassür içinde kalır. Fakat ne fayda, nitekim “İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar” buyurulmuştur. Fakat bu son nedametinin fayda vermeyeceği ifade edilmiştir.

Hiz. Ömer (ra) şöyle demiştir: “Ey insanlar! İlim öğrenin, Allah Teâlâ hüsnü niyetle okuyanlara yücelik hilatını giydirir, hataları varsa bu hilatını geri almamak için kendisine üç defa hitap eder, bu hatalar ölünceye kadar devam etse de yine böyle olur” demiştir.

Hadis No 20

من تعلم علما مما يبتغى به وجه الله عزّ وجلّ لا يتعلمه إلاّ ليصيب به عرضا من الدنيا لم يجد عرف الجنة يوم القيامة*
(يعنى ربحها)* (رياض الصالحين، العلم، 1420)

Ebu Hureyre (ra) anlatıyor: “Peygamber Efendimiz buyurdu ki: “**Cenabı Hakk'ın rızası aranan bir ilmi, sırf dünya metâna nail olmak için öğrenen bir kimse, kıyamet gününde cennetin kokusunu bile duymaz.**” (Riyâzü's-Sâlihîn, İlim, 1420)

Ancak hadiste, bir kimse Allah rızası için ilim tahsil edip de istemeyerek dünyalığa da nail olursa, bunda bir mahsur olmadığına işaret buyurulmuştur.

Bugün de maalesef toplumumuzda dünya menfaati için ilim tahsil edildiğine şahit oluyoruz. Para kazanmak için dini saptıran kitaplar yayınlanmakta, insanlar yaldızlı sözlerle gerçek İslam düşüncesinden uzaklaştırılmaktadır. Ancak bunları yapanların yanına hiçbir kâr kalmayacaktır. Çünkü yukarıdaki hadis gereği, bunları yapanlar yarın cennetin kokusunu bile duyamayacaklardır.

İbn Ömer (ra) diyor ki: Resulallah buyurdu ki: “*Cühela takımı ile münakaşaya veya ulemaya karşı böbürlenmeye veya halkın dikkatini kendine çekme kaygısı ile ilim talep eden ateştedir.*”

Eğer ilim ehli, ilmi koruyup ona layık olanlara vermiş olsalardı, ilim sayesinde devirlerinin insanlarına efendi olacaktı. Ne var ki onlar ilmi, dünyalıklardan menfaat sağlamak için ehl-i dünya için harcadılar. Dünya ehli de alimleri aşağıladılar. Halbuki Peygamber şöyle dedi: *“Kimin tasası sadece ahiret olursa, dünya tasalarına Allah kifayet eder. Kim de dünya tasalarına kendini kaptırırsa, dünyanın hangi vadisinde helak olduğuna Allah aldırmayacaktır.”*

“Ümmetimin helak olması iki şey yüzünden olur. İlmi terk etmek ve mal toplamak.” (Hadis)

“Ya alim ol, ya talebe ol, ya dinleyici ol, ya da ilmi sevenlerden ol. Beşinci olma; yani ilimden hoşlanmayanlardan olma ki, helak olmayasın.” (Hadis)

“İlmin maruz kalabileceği afet, kendini beğenmişliktir.” (Hadis)

İmam-ı Şafi buyuruyor ki: “Kim Kur'an-ı Kerim'i öğrenirse değeri yükselir, kim fıkıh öğrenirse önemi artar ve kim hadis öğrenirse inandırma gücü artar, kim matematik öğrenirse görüşü çoğalır, kim az bilinen gerçekleri öğrenirse huyu yumuşar. Kim izzeti nefis sahibi olmazsa ilmi ona fayda vermez.”

Hasan İbn Ali der ki: “Kim alimlerle çok düşüp kalkarsa dilinin bağı çözülür, zihnindeki bulanıklıkları giderme imkânına kavuşur, nefsinde beliren gelişme hoşuna gider, bildiklerine karşı güveni artar ve öğrendiklerini dile getirmede cesaret kazanır.”

Peygamberimiz buyuruyor ki: *“Cehaletten daha ağır fakirlik olmaz.”*

Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur: *“İlim meclisinde bulunmak, bin rekat namaz, bin hastayı ziyaret ve bin cenazeyi teşyi etmekten daha kıymetlidir.”* Buyurduklarını dinleyenler *“Ey Allah'ın Resulü Kur'an okumaktan da hayırlı mıdır?”* diye sorunca Peygamber Efendimiz cevaben *“Kur'an ilim ile fayda verir, manası anlaşılmayan bir fayda sağlamaz”* buyurmuştur.

İbn Cevzi (ra): “İslamiyeti yaşatmak için okurken ölen kimse ile peygamberler arasında bir derecelik fark vardır.”

Ebu Mansur (ra) :“İnsanlara öğretmek için ilimden bir mesele öğrenen kimseye yetmiş Sıddık sevabı verilir.”

Hadis No 21

(يتكاثر المتعبد الجاهلين والعلماء الفاسق في وقت آخر * (حاقيم، مستدرک، 4/315)

“Ahir zamanda cahil ibadetliler ile fasık alimler çoğalır.” (Hâkim, Müstedrek, 4/315)

Bu konuda Peygamberimizin şu hadisi de söz konusudur: “*Allah Teâlâ Hazretleri, (verdiği) ilmi kullarının hafızalarından silmek suretiyle değil, lakin ilim adamlarının ölmesi ile alır (ulemanın azalmasıyla ilim de münkariz olur). Öyle ki, ortada alim kalmayınca, halk kendilerine birtakım cahilleri baş edinirler. Onlara, dini bir mesele sorulur da, bilmedikleri halde, fetva vererek hem kendileri dalalete düşerler hem de istifta edenleri (fetva isteyenleri) dalalete sevk ederler.*” (Buhari, Müslim)

Bugün yaşadığımız zaman ahir zamandır. Yani kıyamete yakın bir zamandır. Bunu gösteren birçok işaretler vardır. Bu işaretlerden biri de yukarıdaki hadistir. Çünkü günümüzde cahil ibadet edenler çoğalmaktadır. Bilmeden, aslını öğrenmeden sırf etrafta gördükleri ile ibadet eden insanlar artmaktadır. Bu insanlar Allah'ın emir ve yasaklarının tam olarak neler olduğunu düşünmeden yaşamaktadırlar. Kendilerini bu konuda hiç yormadan çeşitli hocaların fikirleri peşinde koşmaktadırlar. Fakat bu hocaların çoğu fasıktır. Amaçları yalnız dünya menfaati elde etmektir. Bu amaç için Kur'an ayetleri ve hadislerinin anlamlarını heva ve heveslerine göre değiştirmektedirler. Böylece hem dinleyenler hem de anlatanlar gerçek İslam yolundan çıkmış olmaktadır. Bu her iki taraf için de büyük bir vebaldir ve yarın ahirette ise kendileri için büyük bir kayıp olacaktır.

İbn Mesud (ra) : “Sen bir cemaate akıllarının almayacağı bir şey söylersen mutlaka bu bir kısmına fitne olur.” (Müslim)

“İşte, bilmeyenlerin kalplerini Allah böyle mühürler.” (Rum, 30/59)

Bu ayete göre, ilim tahsil etmeyip inandıkları hurafelerde ve uydurdukları asılsız şeylerde ısrar edenlerin kalpleri, inkarı tercih etmelerinden dolayı Allah tarafından mühürlenmektedir. Yani kalpleri artık hiçbir doğruyu duymaz ve akıl edemez. Buna göre katmerli cehalet Hakkı anlamaya engel olur ve doğru olanı yanlış olarak değerlendirir.

“Kıyamet günü en ağır azaba çarptırılacak olan kimse, Allah'ın ilminden kendisine fayda bağışlamadığı alimdir.” (Taberânî)

“İnsan ilmi ile amel etmedikçe âlim olmaz.” (Münavî)

“İlim ikidir; biri sözle dile getirilen ilimdir, bu Allah'ın insanlara bağışladığı açık delildir; öbürü kalp ilmidir ki fayda veren ilim budur.” (Beyhakî)

“Alimlere üstünlük taslamak, aptallar ile çatışmak ve halkın dikkatlerini üzerine çekmek maksadıyla ilim öğrenmeyiniz. Böyle yapanların yeri cehennemdir.” (Hadis)

“Kim bildiğini kendisine saklarsa Allah onun ağzına ateşten gem vurur.” (İbn Mace)

“Kim bilgice gelişir, fakat hidayet yönünden gelişmezse, günden güne Allah'tan daha da uzaklaşır.” (Minâvî)

İlmin önemi çok büyüktür. Alim ise ya ebedi bir helak veya ebedi bir saadet ile karşı karşıyadır. Hz. Ömer (ra): “Bu ümmet hesabına en korktuğum şey münafık alimlerdir”. Dinleyenler “Münafık nasıl olur?” diye sorarlar. Hazreti Ömer onlara “lafla bilgili fakat kalp ve ameli cahil kimselerdir” diye cevap vermiştir.

Hasan el Basrî (ra) : “ Alimlerin bilgisini ve hikmet sahiplerinin incilerini biriktirdiği halde, tatbikatta aptalların çığırından gidenlerden olma.”

Adamın biri Hz. Ebu Hureyre'ye (ra) "İlim öğrenmek istiyorum, fakat bir yandan da ona ihanet etmekten korkuyorum" der. Ebu Hureyre de ona "İlimden uzak kalmak ona ihanet etmeye kâfidir" buyurur.

İbrahim İbn Uyeyne'ye (ra) "En uzun pişmanlık çekenler kimlerdir?" diye sorarlar. O da "Dünyada nankörlere iyilik edenler, ölürken de (doğru yoldan) sapmış alimler" diye cevap verir.

Hasan el Basrî (ra) der ki: "Alimlerin en büyük cezası kalplerinin ölmesidir. Kalplerinin ölmesi de ahiret ameliyle dünyayı istemektir."

"Hiç şüphesiz münafıklar cehennemden en alt katındadırlar." (Nisa, 4/45) Çünkü onlar Hakkı bilerek inkar etmişlerdir.

İlim Cenab-ı Hakk'ın sıfatıdır ve Hakk'a yaklaşmanın en şerefli vesilesidir. İlim vesilesiyle yüce derecelere ulaşılır ki *"Kendilerine ilim verilenleri ise derecelerle yükseltsin"* buyrulmuştur. Ancak ilmin şartı korku ve haşyettir. Bütün ilimlerin başı Allah korkusudur. Hakk Teâlâ alimi haşyet sahibi olan ve Allah'tan korkan kimse olarak tanımlamıştır ki, *"Kulları içinde Allah'tan ancak alimler korkar"* (Fatır, 35/28) gelmiştir. İlim arttıkça haşyet de artar. *"Allah'ı en iyi bileniniz ve O'ndan en çok korkanınız benim"* buyurmuştur Allah Resulü.

Korku ve haşyetin işareti ise ilimde amel, onu ahirette derecelerin yükselmesini vesile kılmaktır; mal toplama, dünyevi makam ve behimi nimetler elde etme aracı değildir. Bu şekilde amel etmeyen, ilmi dünyevi mal ve makam elde etmeye vesile eden kimse gerçekte alim değil cahildir.

Hakikatte din ve ümmet içinde facir alim ile cahil zahid vasıtasıyla meydana gelen afetin başka bir şey tarafından meydana getirilmesi mümkün değildir. Müminlerin Emir'i Hz. Ali (ra) bu nedenle şöyle demiştir: "İslam'da günahkar alim ve bid'atçı zahitten başkası beynimi bitirmemiştir. Günahkar alim günahları sebebiyle insanların ilme yönelmesini engel olur. Bid'atçı zahit ise uydurduğu bid'atlar sebebiyle halkı kendisine cezbeder."

Hadis No 22

(أى الذنب أعظم عند الله ؟ أن تجعل لله ندا و هو خلقك * (مسلم، كتاب الإيمان، 141)*)

Abdullah şöyle dedi: “Bir kimse “**Ya Resulallah! Allah katında hangi günah en büyüktür?**” dedi. “**Seni yaratmışken Allah'a şirk koşmandır**” buyurdu.” (Müslim, İman, 141)

Şirk, Allah'ın Zatına ve Sıfatlarına eş ve ortak koşma ve onun fiillerine başka şeyleri ortak yapma anlamına gelir. “Şerike” fiilinden türetilmiştir. Bu fiilin mastarı “ortak olma” demektir. Bu fiilin if'al babındaki şekline “eşrake” denir ve ortak tanıma, ortak koşma anlamına gelir. Bu fiilin ism-i faili de “müşrik” olup ortak koşan demektir.

Kur'an'a göre şirke düşen insanlar, nefislerine tabii olarak tevhide karşı çıkmış olurlar. Müşriklerin çoğunlukta oldukları topluluklarda genellikle ahlaksızlık, nefsani duygular, zulüm, hırs, azgınlık, taşkınlık ve menfaatperestlik hakimdir. Şirk insanların Allah'a tam manası ile inanmamaları sonunda ortaya çıkar. O'nun emir ve yasaklarına gerektiği gibi uymamaları sonucu, süfli bir duruma düşerler. Bu insanlar hakkında birçok ayetler de indirilmiştir.

“*Muhakkak ki şirk büyük bir zulümdür.*” (Lokman, 31/13)

Allah'ı inkâr edenler, şirk perdesi ile O'nu örtenlerdir. Onlar bâtila iman etmişlerdir. Batıl ise yokluktur. Onların kafir olmaları, varlığı Allah'a nispet etmeyi örtmeleri demektir. Varlıkta gördükleri ortaklık, varlığı sadece Allah'a nisbet etmekten geri durmalarına neden olmuştur. Bu nedenle onlara Allah “*Hüsrana uğrayanlardır*” (Bakara, 2/27) buyurmuştur. “*Onlar dalaleti hidayet karşılığında satın almışlardır*” (Bakara, 2/16), yani beyan ve açıklık karşısında hayreti ve şaşkınlığı satın almışlardır.

Allah'ı birleyenler gerçekte O'nu O'nunla birleyenlerdir. Allah'ı - O'nunla değil - nefislerine göre birleyenler ise tevhide şirk katanlardır. Bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Onların çoğu şirk koştan Allah'a iman etmezler.” (Yusuf, 12/106)

“Batıla iman edip Allah'ı inkar ederler.” (Ankebut, 29/52)

Bunun nedeni şirke düşenler varlığı olmayanı var saymış, var olanı kendi inançlarında yok kabul etmişlerdir. İşte bu yok kabul ettikleri şey Allah'tır. Bu durum setr, yani örtme diye isimlendirilir. Bu örtme ile Allah'ın varlığı onlardan perdelenmiştir. Böylece kafir yani örten olmuşlardır.

Şirk koştan Allah'a ait olan bir şeyi O'ndan almaktır. Bu nedenle müşrik (şirk koştan) Allah tarafından sevilmez ve O'nun öfkelenmesine neden olur. Öfke darlığa yol açar. Dolayısıyla müşrik dar bir mekandadır ve ancak kendisi gibi müşrik olanlarla birlikte bulunabilir. Buna mukabil genişlik ancak tek olan Allah ve O'na iman edenler için geçerlidir.

Şirkin zıttı tevhiddir. Tevhid, Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmekle beraber, O'nun tasarruflarında tek kudret sahibi olduğunu, hüküm ve iradesinin her şeyin üstünde bulunduğunu kabul etmektir. İslam'da tevhid önemli bir temel inanıştır. Tevhid, Müslümanlar arasında birliği ve bütünlüğü sağlar. Dünyanın her yerinde Müslümanların aynı kibleye dönmeleri, aynı ibadetleri yapmaları ve aynı şeylere inanmaları tevhid'in birer göstergesidir. Şirk ise bunun tam zıddıdır. Şirk, Allah'ın birliği inancını bozar. Bu nedenle O'na ortak kabul etmek, büyük şirk olarak kabul edilmiştir.

Bütün alemler Allah'ın takdiri, kuvveti ve iradesi ile var olmaktadır. Bu alemlerdeki bütün fiillerin faili Allah Teâlâ'dır. O dilemeden hiçbir nesne var olamaz, herhangi bir değişime uğrayamaz ve hareket edemez. Ancak insanlar çevresindeki makro ve mikro uzaylardaki olaylara baktığında, olayların bazı sebeplerle ortaya çıktıklarını gözlemlerler. Bunun sonucunda olaylardaki etki eden gücün, bu sebepler olduğu kanaatine varır. Oysa Allah Teâlâ âlemdeki olayları birbirlerine sebepler ile bağlamıştır. Sebeplerin ortaya çıkmasını ve etki etmesini sağlayan güç ve irade yine kendisidir. Âlemdeki düzen Allah'ın isim ve sıfatları ile yönetilmektedir. Bu bakımdan âlem (doğa) edilgen olup faili Hakk'tır.

İnsanlar alemdeki gerçek faili göremeyince, vesile olan sebepleri gerçek fail olarak algılamışlardır. Böylece Allah'ın yanında başka faillerin de var olduğunu düşünerek şirke düşmüşlerdir. Buradaki şirk Allah'ın mülkü olan alemde O'na ortak koşmadır. Oysa mülk yalnız Allah'ındır ve mutlak anlamda yalnız O'nun tasarrufu altındadır. Bu anlamdaki şirke insanlar günlük hayatlarında düştükleri gibi, müspet bilim insanları da doğadaki olayları incelemelerinde düşerler. Çünkü akılcı bilim insanları doğa olaylarında gerçek faili göremeyip başka failer tasavvur etmektedirler. Çok az sayıda insan gerçek failin Allah olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle şirk toplumlarda yaygın bir şekilde insanların düşüncelerinde hakimdir.

Hadis No 23

(من لقي الله لا يشرك به شيئا دخل الجنة، ومن لقيه يشرك به دخل النار) * (مسلم، كتاب الإيمان، 152)

Cabir bin Abdullah (ra) dedi ki: “Ben Resulallah'tan (sav) işittim, şöyle buyurdu: **“Allah'a hiçbir şeyi ortak kılmayarak kavuşan kimse cennete girer, ona ortak tanıyarak kavuşan kimse de ateşe girer.”** (Müslim, İman, 152)

Bu hadisin anlamı birçok ayetlerde dile getirilmektedir:

“Allah kendisine ortak koşanları bağışlamaz, bunun dışında dilediği kimseyi bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa şüphesiz çok büyük bir iftirada bulunmuştur.” (Nisa, 4/48)

“Şüphesiz kim Allah'a ortak koşarsa, Allah ona cenneti haram kılmıştır ve onun gideceği yer cehennemdir. Zalimler için orada hiç yardımcı yoktur.” (Maide, 5/72)

Cenab-ı Hakk kulları yaratmış, onları rızıklandırmış ve varlıklarının devam etmesini sağlamıştır. Bu durumda kullar üzerinde Allah'ın hakları vardır. Bu hak ta, kullarının O'na ibadet edip başka hiçbir şeyi O'na ortak koşmamalarıdır.

“İman edenler ve imanlarını zulümle (şirk ile) karıştırmayanlar, işte güven onlarıdır ve doğru yolda bulunanlar da onlardır.” (Enam, 6/82)

“De ki, ben de sizin gibi ancak bir beşerim. Ne var ki bana ilahınızın ancak bir ilah olduğu vahyolunuyor. Onun için her kim Rabbine kavuşmayı arzu ederse, iyi amel işlesin ve Rabbine yaptığı ibadete hiç kimseyi ortak etmesin.” (Kehf, 18/110)

Toplumumuzda en yaygın şirk anlayışlarını şöyle özetleyebiliriz:

- 1) Sevdikleri insanlar için “Sen en büyüksün” övgüsü yapılmaktadır. Oysa en büyük olan Allah Teâlâ’dır (Allahü Ekber).
- 2) Dünya sevgisi kalpleri doldurmuştur. Bu durum kalplerde Allah'ın zikrine engel olur.
- 3) İbadetler gösteriş için yapılmaktadır. Oysa ibadetlerin amacı Allah'ın rızasını kazanmaktır.
- 4) Heva ve hevesler ilah edinilmiştir. “Yüce Allah'ın yanında gök kubbe altında Allah'tan başka tapılan tanrılar içinde kendisine uyulan hevedan daha büyüğü yoktur.” (Hadis)
- 5) Müspet bilimciler tabiat olaylarının sebeplerini gerçek fail olarak düşünürler. Bu şirktir. Çünkü sebepler birer vesiledir ve gerçek fail o sebepleri yaratan ve düzenleyen Allah'tır. Kainatta Allah'tan başka mutlak kuvvet ve irade sahibi varlık yoktur. Bunun aksini düşünmek insanı şirke ve küfre götürür. Maalesef günümüzde insanlar müsbet bilimlerin ve matematiğin mutlak kesin olduğuna inanıyorlar. Bu pozitivist ve modernist anlayışın insanları yanıltması ve şirke götürmesidir. Çünkü dini inanışları dogmatik gösterip, kendi akıllarıyla oluşturdukları dogma ve paradigmaları mutlak hakikat olarak ortaya atmaktadırlar.

Şirkle ilgili gerçek dışı yayınlarla ehl-i sünnet itikadı bozulmaya çalışılmaktadır. Dinde reformcu veya ateist olarak ortaya çıkanlar, birçok ehl-i sünnet anlayışını kötülemektedirler. Örneğin tasavvuf ehli olmak, evliyadan dua istemek, türbeleri ziyaret etmek, şefaate inanmak, mevlit okutmak, aşure pişirmek ve dağıtmak gibi davranış ve düşünceleri şirk ilan etmektedirler. Oysa bunların hiçbiri İslam'da şirk değildir. Bu türlü iddiaların ortaya atılmasının nedeni insanları İslam'dan saptırmak içindir.

Hadis No 24

هل يجب أن أخبرك بما أخشى عليك من المسيح الدجال؟ إنها شركة سرية يتصرف بها هذا الشخص لإظهار شخص آخر. **
(أحمد ب. حنبل ، مسند ، 5/428)

“Bana göre sizin için deccaldan daha korktuğum şeyi haber vereyim mi? O gizli şirktir ki, bu kişinin başkasına gösteriş olsun diye amel etmesidir.”
(Ahmet b. Hanbel, Müsned, V/428)

Gizli şirk, riya ve gösteriş için Allah'a ibadet etmektir. Riya kelimesi “ru'yet” kelimesinden türemiştir. Ru'yet görme anlamına gelir. Buna göre riya kişinin başkalarının görmeleri için amel ve ibadet yapmasıdır. Buradaki amel ve ibadetlerden kişinin amaçladığı Allah'ın rızası değildir. Kişinin buradaki amacı insanların beğenisini ve takdirini kazanmaktır. Bu şekilde davrananlara “riyakar” veya “mürai” denir.

Riya kişinin samimi olmadığını, ikiyüzlülüğünü ve kişiliksiz olduğunu gösterir. Bazı zayıf karakterli insanlar dünyalık elde etmek, makam elde etmek veya şöhret kazanmak için başkalarının beğenilerine yakın davranış içine girerler. Kişinin ibadet olarak yaptığı eylemlerde riya varsa bu şirktir. Çünkü bu kişiler ibadetlerini Allah'ın rızası için değil, başkalarına gösteriş olarak yapmaktadırlar. İslam'da riyakarlık yerilmiştir. Kur'an'da riya münafıkların bir özelliği olarak ifade edilir:

“Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Halbuki Allah onları aldatacaktır. Onlar namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı pek az anarlar.” (Nisa, 4/142)

Aynı şekilde Maun suresinde de namazı gösteriş için kılanlar kınanmaktadır.

Riya olduğundan farklı bir şekilde iyi görünerek, insanların gözünde hak etmediği bir değer kazanma çabasıdır. Bu nedenle riya, kişinin karakterinin bozuk ve ahlakının zayıf oluşunu gösterir. Yani bir yerde Allah'ı ve insanları kandırma çabasıdır. Bu nedenle Kur'an, Allah'a ve ahiret gününe inanmayıp insanlara karşı gösteriş olsun diye mallarını infak edenleri kınar ve onların yaptığı amellerin geçersiz olduğunu belirtir. Buna mukabil müminler mallarını yalnız Allah rızası için harcarlar.

“Bunlar Allah'a ve ahiret gününe iman etmedikleri halde mallarını, insanlara gösteriş yapmak için harcarlar. Şeytan kimin arkadaşı olursa o ne kötü arkadaştır.” (Nisa, 4/38)

Bu konu hakkındaki bazı hadisler de şunlardır:

“Allah Teâlâ buyuruyor ki: Ben şirk koşulan her şeyden müstağniyim (onlara ihtiyacım yoktur, onlardan uzağım). Kim bir amel yapar, buna Benden başkasını da ortak kılsa, onu ortağı ile baş başa bırakırım.”

“Kahramanlık ve gösteriş için cihad eden Allah yolunda değildir. Ancak bir kimse Allah'ın yüce adı için cihad ederse o Allah yolundadır.”

Hadis No 25

الشرك اخفى فى امتى من دبيب النمل على الصفا فى الليلة الظلماء و ادناه ان تحب على شئ من الجورا و ان تبغض على
شئ من العدل و هل الدين الا الحب فى الله و البغض فى الله قال الله ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله* (
راموز الاحاديث، 215/16)

Hazreti Ayşe (rah) rivayet ediyor: “Allah Resulü (sav) şöyle buyurdu: “**Şirk ümmetimde, düz taştta karanlık gecede karıncaların gezintisinden daha gizlidir. Alameti adaletsizlikten dolayı muhabbet ve adaletten dolayı da buğz etmektir. Ve Din, Allah için sevgi ve Allah için buğzdan başka nedir? Allah Teâlâ buyurdu ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki, Allah da sizi sevsin.**” (Ramuz el-Ehadis, 215/16)

İnsanların kalpleri aşırı mal ve mülk sevgisi, aşırı para ve servet hırsı, aşırı şöhret ve makam arzusu gibi duygularla taşıyorsa, bunlar Allah sevgisinin önüne geçtiği için gizli şirk olarak değerlendirilir. Müslümanlar için asrımızın en büyük problemi gizli şirktır. Çünkü günümüzde insanlarda maddiyatçılık çok ileri seviyededir. İnsanların büyük çoğunluğunun amacı maddi getiri elde etmektir. Kimse az ile kanaat edip, maddi varlıklarını fakirlerle paylaşmak düşüncesinde değildir. Bu maddi kazanç hırsı insanları her bakımdan esir almıştır. Bu nedenle de insanların büyük bir kısmı İslam şeriatının prensiplerini unutmuştur. Kalpler madde, para, mal, mülk sevgisi ile dolmuştur. Böyle bir kalp huzur ve huşu içinde ibadet edemez. Bu durum şirk olarak değerlendirilir. Çünkü Müslümanın kalbinde yalnız Allah sevgisi olmalıdır. Oysa kalpler masiva dediğimiz dünya sevgisi ile doludur. Bu durumda insanın ihlas ile ibadet edebilmesi mümkün değildir. Çünkü kalpler Allah yerine başka sevgiler taşımaktadır. Dolayısıyla kalplerde Allah'a ortaklar oluşmuştur. Masivanın insanı sardığı günümüzde, insan farkında olmadan, rahatlıkla gizli şirke düşebilmektedir. Bu durum nefis ve şeytanın da desteği ile katlanarak büyür ve insanı uçuruma götürür.

Bazı kişi ve kurumlara karşı aşırı sevgi beslemek ve onları kalplere yerleştirmek de gizli şirktır. Örneğin günümüzde bazı siyasilere, sporculara ve spor kulüplerine, tiyatro ve sinema sanatçılara ve şarkıcılara karşı aşırı sevgi gösterilmekte ve bunları övmek için “En büyük sensin”, “Hayatım sana feda olsun” gibi sözler sarf edilmektedir. Söz konusu olan kişi ve kurumların İslam dini ile ilgileri yoktur ve bunlar tamamen dünyevi şeylerdir. Tamamen dünya ile ilgili olan bu şeyler için bu sözleri sarf etmek insanı şirke götürür. Çünkü Allah'tan başka en büyük yoktur. Hayatını Allah yolunun dışındaki bir iş için feda etmek te İslam'da yasaktır.

Hz. Peygamber (sav) bir gün ashabına hitap ederek: *“Ey insanlar şirkten sakının. Muhakkak ki o karıncanın kımıldamasından daha gizlidir.”* buyurduğu zaman, içlerinden biri *“Ey Allah'ın Resulü karıncanın kımıldamasından daha gizli olduğu halde böyle bir şirkten nasıl sakınabiliriz?”* diye sordu. Bunun üzerine Allah'ın Resulü şöyle cevap verdi: *“Ey Allah'ım, bile bile sana herhangi bir şeyle şirk koştuktan yine Sana sığınırız. Bilmediğimiz şeylerden de Senden mağfiret dileriz, deyin.”*

“Ümmetim ile ilgili olarak korktuklarımın en korkutucu olanı Allah'a şirk/ortak koştıklarıdır. Dikkat edin; ben size onlar aya, güneşe ve puta tapacaklar demiyorum. Fakat onlar Allah'tan başkasının emirlerine ve arzularına göre iş yapacaklardır.” (Hadis)

Günümüzde insanların birçoğu müspet bilim verilerini mutlak doğru kabul edip onu tanrılaştırmaktadırlar. Müspet bilimin her şeyi bir gün kesin ve mutlak olarak çözeceğine ve açıklayacağını inanmaktadırlar. Bu insan aklının ve müspet bilimin putlaştırılması demektir. Buna mukabil bazı müspet bilim insanları daha gerçekçi olup, ellerindeki imkanların sınırlı olduğunu itiraf etmektedirler. Örneğinin ünlü fizikçi Heisenberg bir dersinde, atom çekirdeğindeki nükleer gücü anlatırken şöyle demiştir: *“Biz bu güçlerin varlığını tespit ediyoruz, ama böyle çok büyük bir gücü çok küçük bir yere kim koydu bilemiyoruz.”*

Ancak günümüzde bilimin ve aklın ilah edinilmesi çok yaygındır. İnsanlar matematiğin kesin doğru olan bir bilim dalı olduğuna inanmakta ve bunu hiç sorgulamamaktadırlar. Bazı profesör ünvanı taşıyan bilim adamları, tanrının var olmadığı matematiksel olarak ispat edilmiştir, gibi sözleri medyada kullanarak kendilerinin ne kadar cehalet içinde olduklarını göstermektedirler. Matematiği mutlak kesin kabul etmek bir cehalet, onunla tanrının varlığını karşılaştırmak başka bir cehalettir. Bu sözde bilim insanları, bu iddialarını yalnız lafta bırakmayıp, bir de ispatlarının nasıl olduğunu yayınlasalardı daha gerçekçi olurlardı. Biz de böylece, nasıl yanıldıklarını onlara gösterirdik. Ortada böyle bir çalışma yayınlanmadan, matematiğin kesinliği inancının arkasına saklanarak iddialarda bulunmak ne büyük bir gaflet ve cehalet örneğidir.

Hadis No 26

ذکر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) الکبائر: الشُّرک بالله، وعقوق الوالدين، و قتل النفس، قول الزور. * (مسلم، کتاب
الایمان، 144)

H. Enes (ra) şöyle rivayet etmektedir: “Peygamber büyük günahlar hakkında şöyle buyurdu: **“Allah'a ortak koşmak, ana babaya eziyet etmek, cana kıymak ve yalan söylemek büyük günahlardandır.”** (Müslim, İman, 144)

Allah'a ortak koşmak ve ana babaya eziyet etmek en büyük günahlar arasındadır. Bunlardan kaçınmak Müslümanların görevidir.

Bir hadis-i şerifte Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur: “*Her ne çeşit azap olursan ol, hatta ateşe atılsan bile, Allah'a şirk koşma, anana ve babana itaat eyle, bütün servetini feda et deseler de onları kırma.*”

Tevhide aykırı olan, Allah'ın ve peygamberinin emirlerine ters düşen şirk, kimden gelirse gelsin itaat etmemek gerekir. İslam dini anne babaya son derece itaat etmeyi, onlara saygıda bulunmayı emrettiği halde, şirk olan hususlarda onların sözünü dinlememeyi ve onlara tabi olmamayı istemektedir. Bu konu ile ilgili bir ayetin mealı şöyledir:

“*Biz insana anne - babasına iyilik etmeyi tavsiye ettik. Eğer onlar seni, gerçekliği hakkında hiçbir bilgin olmayan bir şeyi, Bana ortak koşman için zorlarsa, (bu hususta) onlara itaat etme. Dönüşünüz banadır. O zaman size yaptıklarınızı haber veririm.*” (Ankebut, 29/8)

“*Allah Teâlâ size ana babaya itaatsizlik etmeyi, verilmesi gerekeni vermeyip almaya hakkı olmayan şeyi istemeyi ve kız çocuklarını diri diri toprağa gömmeyi haram kılmıştır. Dedikodu yapmayı, çok soru sormayı ve malı israf etmeyi de çirkin görmüştür.*” (Müslim, Akdiye, 10-14)

“Allah Teâlâ'nın rızası anne ve babayı hoşnut ederek kazanılır. Allah Teâlâ'nın gazabı da anne ve babayı öfkeliendirmek suretiyle celbedilir.” (Tirmizi)

Anne ve baba, çocuklarını büyütüp kendi kendini idare eder vaziyete getirinceye kadar her türlü fedakarlığı seve seve yapmışlardır. O halde varlığımızı borçlu olduğumuz Allah'a ve buna vasıta olan anne ve babamıza haklarını teslim etmemiz icap eder.

Hadis No 27

(من ارضى والديه فقد ارضى الله، و من اسخط والديه اسخط الله*) (راموز الاحاديث، 401/13)

Hazreti Enes (ra) rivayet ediyor: **“Bir kimse ana babasını hoşnut ederse, Allah'ı hoşnut etmiş olur. Eğer ana babasını kızdırırsa, Allah'ı kızdırmış olur.”** (Ramuz el – Ehadis, 401/13)

Anne babanın çocuk üzerindeki hakkı büyüktür. Çünkü bir hadiste Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmaktadır:

“Evlat babasının hakkını hiçbir surette ödeyemez. Ancak onu köle olarak bulur ve sonra da satın alarak azad ederse hakkını ödemiş olabilir.” (Müslim)

Yine Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur: *“Anne ve babaya iyilikte bulunmak; namaz, sadaka, oruç, hac, umre ve Allah yolunda cihattan daha efaldır.”*

Bir başka hadiste de Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyurmuştur: *“Kim anne ve babasının rızalarını alarak sabahlarsa cennette ona iki kapı açılır, aynı şekilde akşamlarsa yine kendisine cennette iki kapı açılır. Anne ve babasından yalnız birisi hayatta olur da onun gönlünü hoş ederse, kendisine cennete giden bir kapı açılır.”*

“Anne ve babasının küstürmüş olduğu halde sabahlayan kimseye de cehennemden iki kapı açılır. Bu halde akşamlayana da aynı şekilde cehennemde iki kapı açılır. Bunlardan bir tanesi hayatta olur da onun rızasını almaz ve onu küstürürse, kendisine cehenneme giden bir kapı açılır.”

Rivayete göre Allah Teâlâ, Musa (as)’a şöyle vahiy etmiştir: *“Anne ve babasına itaat edip de bana isyan eden Ben iyilerden yazarım. Fakat Bana itaat ettiği halde anne ve babasına isyan edenleri de kötülerden yazarım.”*

Bir hadis-i şerifte Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

“Sadaka veren kimse sadakasını neden Müslüman olan anne ve babasının ruhu için vermez. Halbuki böyle yapsa, verdiği sadakanın sevabı onların ruhuna gideceği gibi onlardan bir şey eksik etmemek şartıyla onların sevabı gibi bir sevap da kendisine yazılır.”

Malik bin Rebia (ra) şöyle demiştir: *“Resul-i Ekrem’in huzurunda bulunuyorduk. Benî Seleme’den bir kişi gelerek Resul-i Ekrem’e “Anne ve babam öldükten sonra onlar için yapabileceğim bir iyilik daha var mıdır?” diye sordu. Resul-i Ekrem: “Evet onlar için dua ve istiğfar etmek, verdikleri sözü yerine getirmek, dostlarına ikram etmek, yakınlığı onlar vasıtasıyla olan kimseleri ziyaret etmek, ikramda bulunmaktır.” buyurmuştur.*

Hadis No 28

رَغْمَ أَنْفٍ، ثُمَّ رَغْمَ أَنْفٍ، ثُمَّ رَغْمَ أَنْفٍ، مَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ، أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ: * (مسلم، كتاب البر، 9)

“Ana babasına, yahut ikisinden birisine ihtiyarlıkları sırasında erişip te cennete giremeyen kimsenin burnu yere sürülsün.” (Müslim, Birr, 9)

Anne babaya eziyet etmek Allah yanında ne kadar kötü bir davranışsa, onlara hizmet etmek ve gönüllerini hoşnut etmek de o derece iyi bir davranıştır. Bu nedenle insanın annesi ve babası yanında sağ iken onlara azami derecede hizmet ederek sevap kazanmalı ve hayır dualarını almalıdır. Bu kişi için büyük bir sevap ve ecir kapısıdır. Bu şekilde kişi Allah'ın rızasını da kazanmış olur. Bunu yapmayanlara yazıklar olsun anlamında mecazi olarak "burnu yerde sürtülsün" denilmiştir.

Ebu Hureyre (ra)'nin rivayetine göre, bir gün Cebrail (as) Peygamberimize (sav) gelerek şunları haber vermiştir:

- 1) Ramazan ayı girip çıktığı halde, günahları affedilmeyenin burnu sürtülsün,
- 2) Ana babaya veya ikisinden birisine yetişip de cennete giremeyen burnu sürtülsün,
- 3) Yanında anıldığı zaman sana salavat getirmeyenin burnu sürtülsün.

Bunların sebepleri açıktır, çünkü:

1) Ramazan-ı Şerif öyle mübarek bir aydır ki, ona erişip hakkıyla oruç tutanların af olunmaları beklenir. Bir hadiste mealen şöyle ifade edilmiştir: *"Ramazan'ın ilk gecesi Allah Teâlâ müminlere rahmet eder, rahmetle baktığı kuluna hiç azâb etmez. Ramazan'ın son günü oruç tutan müminlerin hepsini affeder."* (Beyheki) Ramazan'ın böyle müjdeli bir ay olmasına rağmen, bu ayda hala affolmayan kimseye yazıklar olsun, yani burnu yerde sürtülsün deniyor.

2) Ana babası hayatta olup da onların rızalarını alamayanlar ve böylece cennete gidemeyenlere de yazıklar olsun, burnu sürtülsün deniyor. Çünkü bir hadiste şöyle ifade edilmektedir: *"Allah'ın rızası ana babanın rızasında, gazabı da ana babanın gazabındadır."* (Buhari) Ana babası olduğu halde onlara hizmet ederek onların rızalarını alamayanlara yazıklar olsun deniyor.

3) Ahirette Resulullah Efendimize yakın olmak ve şefaatine kavuşmak için salavat getirmek gereklidir. Onu adının geçtiği ve anıldığı yerlerde salavat getirmek bir borçtur. Bunu yapmayanlara yazıklar olsun denilmektedir. Bir hadiste şöyle buyurulmaktadır: “ *Bana bir salavat getirene Allah Teâlâ 10 rahmet ihsan eder, 10 günahını yok eder ve derecesini 10 kat yükseltir.*” (Nesai)

Hadis No 29

إن الصدق يهدي إلى البر. و إن البر يهدي إلى الجنة. و إن الرجل ليصدق حتى يكتب صديقاً. و إن الكذب يهدي إلى الفجور. و إن الفجور يهدي إلى النار. و إن الرجل ليكذب حتى يكتب كذاباً. * (مسلم، كتاب البر، 103)

Abdullah ibni Mesud (ra)’nın rivayet ettiğine göre, Resulallah (sav) şöyle buyurdu: “Şüphesiz ki doğruluk insanı mutlak hayra götürür, mutlak hayır da cennete götürür ve yine şüphesiz ki kişi doğru söyleye söyleye nihayet sıddık (çok doğru söyleyici) olur. Yalan söylemek ise insanı muhakkak fâcirliğe (şerre) götürür. Fâcirlik te cehenneme götürür ve muhakkak ki kişi yalan söyleye söyleye nihayet Allah katında kezzab (idmanlı bir yalancı) yazılır.” (Müslim, Birr, 103)

Sıddık (doğruluk) doğru söylemek, yani vakiya uygun olanı söylemek demektir. Kişinin olaylar karşısında daima doğru olanı dile getirmesi kendisi için bir hayırdır, bir iyiliktir. Bundan sevap kazanır. Bunu daima yapan kişi Allah katında sıddık (en doğrucu) olarak değerlendirilir. Bu insanı mutlaka cennete götürür.

Kezib (yalan söylemek) ise, olaylar karşısında ona uygun olmayan şeyleri söylemesidir. Yalan söyleme insanı şerre (kötülüğe) götürür. Bunun sonu ise cehennemdir. Yalan söylemeye devam eden kişi sonunda Allah katında kezzab (devamlı yalan söyleyen) olarak değerlendirilir.

Bu hadisten, doğruluk ve yalan ile, hayır ve şer sıfatlarının insanda devamlılık kazanıp yerleşeceğini görüyoruz. Bu sıfatların da insanı ahiret hayatında nereye götüreceğini hadis açık olarak ifade etmektedir.

Bu konularla ilgili birçok ayet Kur'an'da ifade edilmiştir:

“Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve bir de daima doğrularla beraber olun.”
(Tevbe, 9/119)

“Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, işte onlar Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberlerle, siddıklarla, şehitlerle, iyi kimselerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaşlardır!” (Nisa, 4/69)

Burada siddıklık (doğru olma), peygamberlik mertebesinin hemen altında olan bir mertebe olarak ifade edilmiştir. Bu ayette, siddıklık (doğru olma) mertebesinin şehitlik ve salih insan olma mertebelerinin üstünde olduğu görülmektedir.

İyilerin cennette ve fücicarların (kötülerin) ise cehennemde oldukları şu ayette ifade edilmektedir:

“Hiç şüphesiz ki iyiler nimetler içindedir. Kötüler ise muhakkak alevli ateştedirler.” (İnfitar, 82/13,14)

Müslümana özünde, sözünde ve işinde dürüst olmak yaraşır. Yukarıdaki hadiste, her hayrın sebebi olan doğruluk teşvik edilmekte, her kötülüğün sebebi olan yalandan uzak kalınması istenmektedir.

Abdullah bin Mesud (ra) şöyle diyor: *“Kul yalan konuşmaya devam ettikçe, kalbinin üzeri tamamen kararınca kadar siyah noktalar koyulur ve Allah indinde yalancılardan olduğu yazılır.”* (Muvatta, 1802)

Kur'an'ın ilk suresi olan Fatiha suresini okumakla, *“Bizi sırat-ı müstakime (dosdoğru yola) hidayet et.”* (Fatiha, 1/6) diye, kıldığımız her namazda dua ediyoruz. Bu duayı gönülden niyet etmemiz gerekir ki Allah Teâlâ bizi doğru yola hidayet etsin. Böylece hayırlara ulaşmamız mümkün olur.

40 Hadis-i Şerif

Bu niyetinde samimi olan ve Allah yolunda gayret gösterenleri Cenab-ı Hakk'ın kendisine ulaşacak olan doğru yola ileteceği aşağıdaki ayette haber verilmektedir:

“Allah'a inanıp O'na sınıksız sarılanlara Allah, Kendisinden bir rahmete ve lütfâ sokacak ve Kendisine varan dosdoğru yola iletecektir.” (Nisa, 4/175)

“Allah onunla (Kitap ve Resulü ile), rızasına uyanları yolun en doğru olanına iletir. Onları izniyle karanlıktan aydınlığa çıkarır ve dosdoğru yola hidayet eder.” (Maide, 5/16)

“İşte Benim doğru yolum budur, ona uyun. Sizi O'nun yolundan ayıracak başka yollara uymayın. Azabından korunmanız için Allah size böyle tavsiye etmiştir.” (Enam, 6/153)

“Gerçek şu ki, sen onları doğru yola çağırıyorsun. Fakat ahirete inanmayanlar ise, ısrarla yoldan çıkmaktadırlar.” (Müminun, 23/73,74)

“Şüphesiz ki, (sen) dosdoğru yol üzerindesin.” (Yasin, 36/4)

Hadis No 30

(دع ما يريك إلى ما يريك، فإن الصدق طمأنينة، و الكذب ريبة: * (ترمذی، القيامة، 61، 2520)

Ebi'l-Cevzâi (ra) anlatıyor: “Hasan ibn Ali (ra)'a “Resulallah (sav)’den ne ezberledin?” diye sordum. Şu cevabı verdi: **“Sana şüphe veren şeyi terk et, emin olduğun şeye ulaşınca kadar git. Zira sıdk (doğruluk) kalbin itminanıdır, yalan şüphedir.”** (Tirmizî, Kıyamet, 61 (2520))

Bu hadise göre, şekke ve şüpheyeye düşülen şeyden kaçma emredilmektedir. Hedefin sadece doğru olana erişmek olduğu bildirilmektedir. Gerek söz ve gerekse davranıştan, yasak mı değil mi, iyi mi kötü mü, sünnet mi bid'at mı olduğuna karar veremediğimiz durumlarda, yani vicdanın kararsızlık ve tereddüt içinde kaldığı hallerde, ondan kaçınmak için, söz ise söylememek, fiil ise yapmamak gerekir. Bu hadise göre Müslüman, bir ucu dine temas eden konularda işini kesin bilgi ve yakîne dayandırmalıdır. Kalbin bir işte şüpheyeye düşmemesi onun doğru olduğuna delildir. Çünkü kalp ancak doğruluktan mutmain olur (sükunete erer).

Hadiste geçen rîbe, nefsin huzursuzluğunu yani kararsızlığını ifade eder. Bu nedenle, bir iş eğer kalbte şekk/şüphe bırakıyorsa, bu kalbe sıkıntı verir. Bunu terk etmek gerekir. Eğer kalb sükûna ve huzura kavuşmuşsa, o iş doğrudur, ona devam etmelidir.

Bu hadisin özü şu sözleri de teyit etmektedir: “günah kalbin titremesidir”. Bir başka rivayette böyle şüpheli meselelerde kişi fetva alsa bile, yine vicdanının sesinin esas alınabileceğine işaret edilmektedir: “Fetva verenler sana fetva vermiş olsa bile, nefsine bir sor. Fetvayı nefsinden al.” Böyle bir nefis, “nefs-i emmare” değil “nefs-i mutmainne” dir, yani Rabbinin emir ve yasaklarından razı olmuş olan nefistir. Böyle bir nefis hak ile batılı, Sıdk ile kezbi tefrik edip ayıran bir nurdur. Resulullah (sav) bu tavsiyeyi sahabilerden Vâbisa (ra)'ya yapmıştır. Onun bu evsafa bir şahsiyet olduğu belirtilmiştir. Böyle bir nefsin, akıbetinin iyi veya kötü olan şeyleri hissedecek bir şuuru vardır. Böyle bozulmamış bir nefsin her vicdanda bulunduğu kabul edilmektedir.

Müftülerin fetvası karşısında ihtiyatlı olmayı gerektiren bir sebep, Hücetü'l-İslam İmam Gazali (ks) tarafından şöyle açıklanmaktadır:

“Müftülerin ve onların mukallitleri (taklit edenleri), hükümleri kendilerine zahiri olan delillere göre verirler. Bundan dolayı fetvadan sonra verâ sahipleri, bir de “Onlar sana fetva vermiş de olsa kalbine de danış” denir. Çünkü günahın kalpte oluşturduğu titremeler vardır. Şüpheleri aşmak ve çekinmek dindarların hâli ve ahiret yolcularının âdetidir.”

Yukarıdaki hadis, şüphe veren şeyi şüphe vermeyen ile değiştirmeyi öğütlemektedir. Şüphe verenler ile şüphe vermeyenleri belirleyen ölçü Müslümanın kalbidir. Çünkü kalb doğruluktan tatmin olmakta ve sükunet bulmaktadır, yalandan ise tedirgin ve huzursuz olmaktadır.

Sözde ve işte doğru olmak bütün peygamberlerin ortak daveti ve özelliğidir. Her peygamber ümmetinden doğru olmalarını istemiştir. Doğruluk ve eminlik peygamberlerin ortak özellikleridir. Buna göre doğruluk, dünya hayatının düzenli ve verimli olması için olmazsa olmaz şartlardan birisidir. Toplumların güçlü ve sağlıklı olarak ayakta kalabilmeleri ancak onu oluşturan insanların her bakımdan doğru olmaları ile mümkündür. Bu gerçek tarihin her safhasında toplumlarda tespit edilmiştir. Doğruların ve dürüstlüğün terk edildiği, yalan ve hilenin her yere hakim olduğu toplumlar kısa sürede yıkılmışlardır veya diğer devletlere mahkum olmuşlardır.

Bu nedenle Allah Teâlâ, Peygamberine ve müminlere Kuran'da şöyle emretmektedir:

“İşte bundan dolayı emir olunduğun gibi doğru ol! Beraberindeki tövbe edenler de doğru olsunlar. Aşırı gitmeyin! Muhakkak ki o bütün yaptıklarınızı görüp durmaktadır.” (Hud, 11/112)

Hadis No 31

(التاجر امين الصدوق مع أنبياء و الصديقين و الشهداء و الصالحين* (اترمذى، بيع، 4، 1209*

Ebu Sâid el - Hudrî (ra) anlatıyor: Resulallah (sav) şöyle buyurdu: **“Emin ve doğruluktan ayrılmayan ticaret ehli peygamberler, siddıklar, şehitler ve salihlerle beraberdir.”** (Tirmizî, Buyû, 4 (1209))

Bir kimse işinde “doğruluk” ve “güven”i esas alıyorsa, bu kişi insanların en üstün tabakasını teşkil eden peygamberler, siddıklar, şehitler ve salihler zümresinde yer alabilirler. Hadiste bu durumu tüccarlar için zikredilmiştir. Çünkü bu iki vasıf özellikle ticaret hayatı için önemlidir. Bir ülkede ekonomik istikrar ve gelişme, öncelikle o ülkenin ticaretle uğraşan kişilerin doğru ve güvenilir olmasına bağlıdır. Doğruluğun olduğu yerde güven de oluşur. Güvenin olduğu yerde de alışveriş ekonomik hayatı canlandırır. Bu da o insanlar için zenginliğin oluşması demektir.

Bu nedenle İslamiyet yalan, aldatma, ölçü ve tartıda hile gibi ahlaksızlıkları yasaklamıştır. Böylece ekonomik hayatta doğruluğu ve güveni tesis etmeyi amaçlamıştır.

“Kıyamet günü tüccarlar fâcirler (günahkarlar) olarak diriltileceklerdir. Ancak Allah'tan korkanlar, iyilik yapanlar ve doğruluktan ayrılmayanlar müstesna.” (Tirmizî, Buyû, 4 (1210))

“(Ticarette yalan) yemin, (tüccarın zannınca) mala rağbeti arttırır. (Halbuki gerçekte) kazancı giderir.” (Buharî, Buyû, 26)

Bu hadise göre, satıcının yemini malın satışını artırsa da, kazancının bereketini yok eder. Çünkü yaptığı yemine bir miktar yalan karışmıştır. Kazancın bereketinin kalkması çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Bir gün yalanı ortaya çıkar, müşteriler kendisini terk ederler. Ayrıca gayrimeşru kazanılan para sahibini yoldan çıkarır, onun taşkınlıklara ve şımarıklığa düşmesine neden olabilir. Bu da işin sonunda, kişinin rahatının ve huzurunun kaybolacağı anlamına gelir.

Bu hususta başka bir hadiste de şöyle buyrulmaktadır:

“Satıcı ve alıcı (söz kesip) pazarlığı bitirdikten sonra birbirlerinden ayrılmadıkça alışverişi bozup bozmamak da serbesttirler. Eğer onların her biri karşılıklı olarak doğru söyler (mal ile paranın durumunu olduğu gibi) açıklar ise, alışverişleri bereketli olur. Yok eğer gizler ve yalan beyanda bulunurlarsa, alışverişlerinin bereketi kalmaz.” (Buharî, Buyû, 19,22)

Bu hadislerle göre doğru sözlü olmak ticarette ve kazançta bereket vesilesidir. Aksi halde alış-verişte hayır ve bereket kalmaz. Bu da toplumun ekonomik hayatı açısından çok önemlidir. Bu hadis kazanma ve kâr kavramına ahlakî ve manevî bir boyut getirmektedir. Çünkü kazanma yalnız sayı ile ifade edilecek bir şey değildir. Onda bir de bereket ve hayırlı olma yönü vardır. Bu da ancak doğru ve dürüst olmakla elde edilebilmektedir. Yalan söyleyerek, malın ayıbını gizleyerek karşısındakini aldatarak kazanılan para haramdır. Çünkü bir hadiste Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmaktadır: *“Bizi aldatan bizden değildir.”* (Müslim, İman, 164)

Bugün toplumumuzda bu temel kavram ve ilkelerin terk edildiklerini maalesef şahit olmaktadır. Bu husus toplumdaki huzur, güven gibi hususların kaybolmasına neden olmaktadır. Bu da toplumumuzun istikrarını ve insanlarımızın rahatını bozmaktadır. Çünkü bir toplumda bereket kaybolursa, orada her türlü olumsuzluklar ortaya çıkar. Toplumbilimciler toplumun problemlerine çözüm ararken bu gerçeği göz ardı ettiklerinden hiçbir zaman doğru çözüme ulaşamamaktadırlar.

Peygamberimiz (sav) *“Muhakkak ki, tüccarlar fâcirlerdir (günahkarlardır).”* dedi. *“Ya Resulallah! Allah alış-verişi helal kılmadı mı?”* dediler. O da *“Evet helal kıldı, fakat onlar yemin eder günaha girerler, konuşunca yalan söylerler.”* dedi. (Ahmed, Hâkim)

“Ölçeği tam ölçün de hak yiyenlerden olmayın. Dosdoğru bir terazi ile tartın. Halkın eşyalarını değerinden düşürmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın.” (Şuarâ, 26/181,182,183)

“Ölçtüğünüz zaman tastamam eksiksiz ölçün. Dosdoğru bir tartı ile tartın. Bu daha hayırlı ve sonucu daha güzel olandır.” (İsra, 17/35)

Hakim bin Hizam (ra) rivayet ediyor: Allah Resulü (sav) şöyle buyurmuştur: *“Alışveriş, ticaret yapanlar doğru konuşur, sattıkları malın kusurunu söylerse, ticaretleri hayırlı ve bereketli olur. Şayet yalan konuşur ve mallarının kusurunu gizlerlerse, ticaretlerinin kazançlarının bereketi ve huzuru yok olur.”* (Nesai, Hadis, 4381)

H. Muaz (ra), Allah Resulü (sav)'den şöyle rivayet ediyor: *“En hoş kazanç o tüccarındır ki, konuştuğunda yalan söylemez, emniyeti suistimal etmez, vaadinden dönmez, borcunu geciktirmez, alacaklısını sıkıştırmaz, satarken mallarını aşırı medh etmez ve alırken de kötülemez.”* (Ramuz el – Ehadis, sayfa 114, H. 10)

Kazançların en güzeli kişinin alın teri ile, el emeği ile, alışveriş ile kazandığı meşru maldır.

İbn Ebî Evfâ (ra)'nın rivayetine göre, Allah Resulü (sav) buyurmuştur: *“Müşteri kızıştıran riba yemiş hândir. Bu batıl bir aldatmadır, helal değildir.”* (Buhari, Buyû, 97)

Hadis No 32

(قال آية المنافق ثلاث إذا حدث كذب، وإذا وعد أخلف، وإذا أؤتمن خان* (البخاري، إيمان، 30*

Ebu Hureyre (sav) den rivayete göre, Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur: **“Münafığın belirtisi üçtür, konuştuğu zaman yalan söyler, söz verdiği zaman sözünde durmaz, kendisine bir şey emanet edildiği zaman hıyanet eder.”** (Buharî, İman, 30)

Diyanetin aslı üç esasa inhisar eder: Kavl (söz), fiil (iş) ve niyet. Peygamberimiz, yalancılık ile kavlin fesadına, hıyanetle fiilin fesadına, verdiği sözden dönme ile de niyetin fesadına uyarıda bulunmaktadır.

İslam alimleri derler ki, sayılan bu hasletler nifaktırlar. Bu hasletleri taşıyanlar, bu vasıflarda münafıklara benzerler ve onların ahlakları ile ahlaklanırlar. Hadiste söz konusu sıfatlara nifak denmesi, o hasletleri irtikap etmeye karşı korkutma ve sakındırma amacını güder. Bu hasletlerin bir insanda galebe çalması, kişinin onu önemsememesine ve hafife aldığına işaret eder. Böyle insanların itikatları da bozuk olur.

Münafıkların azabı kafirlerin azabından daha şiddetlidir. Çünkü onlar dinle alay etmektedirler. Bu nedenle mümin, son nefesini iman üzerine vereceğinden emin olmayıp “nifaka düşmeyeyim” endişesiyle her an tetikte olması gerekir. Bunun için hadisteki zikredilen özelliklerden yani yalan söylemekten, emanete hıyanet etmekten ve verdiği sözden dönmemeye azim ve gayret etmelidir.

Hasan Basri Hazretleri (ra)'nın şu sözü önemlidir: “*Allah Teâlâ'dan ancak mümin korkar. O'ndan kendini ancak münafık emniyette hisseder.*” Bu sözü şu ayet de teyit etmektedir:

“*Rabbinin makamından korkana iki cennet vardır.*” (Rahman, 55/46)

“*Hüsrana düşmüş bir kavimden başkası, Allah'ın mekrinden emin değildir.*” (Araf, 7/99)

Malik (ra)'a dayanan bilgilere göre Lokman'a “*Girdiğiniz bu fazilete seni ulaştıran nedir?*” diye sorulduğunda, Lokman: “*Doğru konuşmak, emaneti yerine getirmek ve gereksiz işleri terk etmek.*” diye cevap verdi. (Muvatta, 1801)

“*(Münafıkların) kalplerinde bir hastalık vardır. Allah ta hastalıklarını arttırmıştır. Yalan söylediklerinden dolayı onlar için elemli bir azap vardır.*” (Bakara, 2/10)

Bu konuda Hazreti Ömer (ra) Peygamberimiz (sav)'den şu hadisi nakletmektedir: “*Karşındakinin kıldığı namaz veya tuttuğu oruç seni aldatmasın. Sen karşıdakini ancak konuştuğunda doğru söyleyip söylemediğine, kendisine bir şey emanet edildiğinde emanete riayet edip etmediğine, dünyalık bir şey kazandığında dünyalığı istiğna (tok gözlülük) edip etmediğini, mal mülk düşkününü olup olmadığını, malı mülkü ile kibirlenip kibirlenmediğine bak.*” (Metealibul Aliye, Hadis, 2608)

Hadis No 33

أ يكون المؤمن جبانا فقال نعم فقل له أ يكون المؤمن بخيلا فقال نعم فقل له أ يكون المؤمن كذابا فقال لا. (الموطأ،
الكلام، 1803)

Safvan bin Süleyym (ra)'dan rivayete göre, Resulullah (sav)'e **“Mümin korkak olur mu? diye soruldu. O da “Evet” diye cevap verdi. “Mümin cimri olur mu?” diye sorulunca, yine “Evet” diye cevap verdi. “Yalancı olur mu?” diye sorulunca, “Hayır” buyurdu.”** (Muvatta, Kelam, 1803)

Resulullah, bir Müslümanın hırsızlık, zina, içki gibi hakkında had cezası gereken ağır suçları işleyenlerin bile (günahlarının cezasını çektikten sonra) cennete girebileceğinizi belirtir. Fakat yalanı Müslümana bir türlü yakıştırmaz. Hadisten, yalanın günahlardan çok daha çirkin, çok daha alçaltıcı bir cürüm, en bayağı bir ahlaksızlık olduğunu anlıyoruz. Müminde her huy bulunabilir, yalan ve hıyanet hariç.

Ebu Hureyre (ra)'nın anlattığına göre, Resulallah (sav) buyurdular ki:
“Ümmetimin sonunda yalancı deccaller olacak. Onlar ne sizin ne de atalarınızın hiç işitmediği şeyleri anlatacaklar, onlardan sakının.” (Müslim, Mukaddem, 6)

Esmâ bintu Yezid (rah) anlatıyor: Resulallah (sav) buyurdular ki: *“Ey insanlar! Pervanenin ateşe atılması gibi, sizi yalanın peşine düşmeyi sevk eden şey nedir? Halbuki üç yer hariç, yalanın her çeşidi ademoğluna haramdır. Bu üç şeye gelince: 1) Erkeğin rızasını sağlamak için hanımına yalanı, 2) Harpte söylenecek yalan, çünkü harp bir hileden ibarettir, 3) İki Müslümanın arasında sulhu sağlamak kastı ile söylenen yalan.”* (Tirmizî, Birr, 26 (1940))

Ümmü Gülsüm bintu Ukbe (rah) anlatıyor: Resulallah (sav)'den işittim, diyordu ki: *“İki kişinin arasını düzelden, hayır söyleyip hayır tebliğ eden kimse yalancı değildir.”* (Buharî, Sulh, 2)

Enes bin Malik (ra) rivayet ediyor: Allah Resulü (sav) şöyle buyurdu: *“Sizin en doğru ve dürüst olanınız, ahiret için dünyasını, dünyası için ahiretini terk eden kimse değildir. İkisinin de ayrı ayrı hissesine sahip olandır. Zira dünya ahirete ulaştırıcı bir vasıta. İnsanlara da yük olmayınız.”* (Ramuz el Ehadis, s. 363,H.10)

Ebu Zer (ra) rivayet ediyor: Allah Resulü (sav) şöyle buyurdu: “Acı da olsa, aleyhine de olsa, gerçek olanı, doğru olanı söyleyiniz. Gerçeği ve doğruyu saptıracak şekilde söz söylemeyiniz.” (Tabarani, hadis 521)

Enes bin Malik (ra) diyor ki: Allah Resulü (sav) “Her kim herhangi bir iş için yalan söylemeyi terk etmezse, bırakmazsa, onun yeme ve içmesini terk etmekle tuttuğu oruca Allah bir kıymet vermez. Zira Allah Teâlâ'nın sizin orucunuza ihtiyacı yoktur.” (Tabarani, hadis 329)

Enes bin Malik (ra) anlatıyor: Allah Resulü (sav) şöyle buyurdu: “Hile, yalancılık, zulüm yapanın, doğru sözünden dönenin zararı ve felaketi mutlaka kendisine dönecektir.” (Camiussagîr, Hadis, 1838)

Hadis No 34

إن الحلال بين و إن الحرام بين. و بينهما مشتبهات لا يعلمهن كثير من الناس. و من اتقى الشبهات استبرأ لدينه و
(عرضه: * (مسلم، كتاب المساقاة، 107)

Nu'mân ibn Beşîr (ra) rivayet ediyor ki, Resulallah (sav) şöyle buyurmuştur: **‘Muhakkak ki helal belli, haram da bellidir. İkisi arasında da birtakım şüpheli şeyler vardır ki, çok kimseler onları bilmezler. Şüpheli şeylerden her kim sakınırsa, dinini de, ırzını da korumuş olur.’** (Müslim, Kitab-ı Musâkât, 107)

İslam dininde nelerin helal, nelerin haram oldukları ayetlerle ve hadislerle belirtilmiştir. Bu hükümler üç kısma ayrılır:

1) Hakkında nass vârid olup işlenmesi Şâri' tarafından emir ve talep olunur, terkinde de azap vardır. Bu kısım herkesin bildiği dini bedîhiyattır, yani kanıt gerektirmeyecek derecede açık meydanda olan şeylerdir. Örneğin namaz kılmak gibi.

2) Yapılmaması nasslar gereği istenen ve yapıldığı takdirde cezaya konu olacağı ifade edilen şeylerdir. Bu husustaki konular açıkça haram olan ve herhangi bir yoruma ihtiyaç olunmayan dini haramlardır. Örneğin zina, içki gibi.

3) Helalliyi veya haramlığı açık olmayan ve herkesçe bilinmeyen şeylerdir.

Bu helal ve haram olması şüpheli olanlar nelerdir?. Bu hususta çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Birincisi, bunların helal ve haram olduğunda İslam alimlerinin ihtilaf ettiği şeylerdir. Örneğin beygir etinin yenmesi helal mi, haram mı olduğu hakkındaki ihtilaf. İkincisi, helal ile haram arasındaki şüpheli işler, mekruh şeyler olması görüşüdür. Mekruh helal ile haram arasında bir derece olması itibarıyla terk edilmeleri takva gereğidir. Üçüncüsü, malına haram karışmış mal sahibi ile muamele yapılmasıdır.

Bu şüpheli şeylerden sakınmak gerektiği hadiste tavsiye edilmektedir. Bunlardan sakınarak insanın dinini ve ırzını kurtarmış olacağı belirtilmektedir. Çünkü bir kimse şüpheli şeylere dalarsa harama düşeceği beklenir. Bu nedenle haramlar etrafında dolaşmamak gerekir.

Yukarıdaki hadisin devamında Allah Resulü (sav) şöyle buyurmaktadır:
“Nitekim (içine girmek yasak olan beylik) koru etrafında (davarlarını) otlatan çoban da çok sürmez haram sahada otlatılabilir. Haberiniz olsun, her hükümdarın (kendine mahsus) bir korusu olur. Gözünüzü açın, Allah'ın (yeryüzündeki) korusu da haram ettiği şeylerdir. Uyanık olunuz! Cismın içinde bir lokmacık et vardır ki, iyi olursa bütün ceset iyi olur, bozuk olursa bütün ceset bozulur. Dikkat edin işte o et parçası kalptir.” (Müslim, Müsakat, 107)

Peygamberimizin bu hadisine göre haramlara yakın olmamalıyız. Haramlardan ne kadar uzak olursak, harama düşme olasılığı o kadar az olur. Bu durum Allah Teâlâ'nın Kur'an'da zina konusunda "*Zinaya yaklaşmayınız*" emri ile de teyit edilmektedir. Çünkü insanda zina yapma niyeti olmasa da, ona yakın yerlerde dolaşırsa, örneğin mahrem olmayan kadın ve erkeklerin beraber oturmaları halinde, insanın zinayı düşmesine neden olabilir. Toplumumuzda bugünkü kadına şiddet ve öldürme olaylarının bir nedeni de yukarıdaki ikaza uymamaktan gelmektedir. Mahrem olmayan kadın ve erkekler bir arada halvet halinde olmaları, nefsin ve şeytanın vesvesesi ile insanı zinaya itmektedir. İnsanın şehvevi tarafı çok kuvvetlidir. Kolayca bu konuda nefesine yenilebilir. Bu gayri meşru ilişkilerin sonucu, kadın ve erkek arasında şiddete dönüşmektedir. Çünkü haram girdiği yeri tamamen bozar. Bu ilahi bir sünnettir. Bunun aksini kimse iddia edemez. Haram sayılan ilişkilerde bulunan insanlar arasında hiçbir zaman huzur ve rahat oluşmaz. Bunların sonu şiddet ve karanlıktır.

Ebu Hureyre (ra)'dan zayıf bir senetle rivayet edilen başka bir hadiste şunlar ifade edilmektedir: "*Bir şeyin bana şüphe verip vermediğini nasıl anlayabilirim?*" diyen kişiye Hz. Peygamber (sav) şu tavsiyede bulunmuştur: "*Elini kalbinin üzerine koy, çünkü kalp haramdan irkilir ve çırpınır. Helalden de sükun ve huzur bulur.*" (Heysemî, Mecme'u'z-zevâid, X, 294)

Elin kalp üzerine konup kalp atışlarını dinlemek, bugün yalan makinesinin uygulamasında kullanılan yöntemle aynıdır. Şüphelilerden uzak durup, helal olanlara yönelmek gereklidir. Böylece harama düşmekten korunulmuş olur.

İnsan "*içine sinmeyen*" veya "*içine ısınmadığı*" hususlardan uzak durmalıdır. Çünkü bunlarda haram olasılığı yüksektir. Bu gönül yatkınlığı bir bakımdan kişinin kendisi için özel bir ölçüdür. "*Müftüler fetva verse de, sen gönlüne bak!*" (Ahmet ibni Hanbel, Müsned, IV, 494) hadisinde bu hususa işaret etmektedir.

Helal ve haram şuuru, şüphelilere karşı gösterilecek tutumla ancak canlı tutulabilir. Özellikle günümüzde, haramın sınırlarının yok edildiği görülmektedir. Bu bakımdan şüphelileri terk edip, günah işlemekten kurtulmak çok daha önemli hale gelmiştir.

“Muhakkak ki, (araştırıp sormadan, helal - haram demeden, denize dalar gibi) ellerine geçirdikleri her türlü malı yiyenler için cehennem ateşi vardır.” (Hadis)

El- Mikdam (ra) rivayet ediyor: Allah Resulü (sav) buyurdu ki: *“Hiçbir kimse alnının teri ve ellerinin emeği ile kazandığından daha iyisini yememiştir. Şüphesiz Davut peygamber el emeğinden kazandığını yedi.”* (Buharî, Buyû, 15)

“Helali araştırmak için peşinden koşan, sonra da geceyi yorgunluk içinde geçiren kimsenin günahları affolunur.” (Hadis)

H. Ebubekir (ra)'dan rivayet ediliyor ki, Allah Resulü (sav) şöyle buyurmuştur: *“Haramla beslenmiş vücut cennete giremez.”* (Mecma', X, 293)

Hadis No 35

*(قال يأتى على الناس زمان، لا يبالي المرء ما أخذ منه أمن الحلال أم الحرام) * (البخاري، البيع، 1005)*

Ebu Hureyre (ra), Hz. Peygamber (sav)'den şunu rivayet etmiştir: **“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, kişi aldığı için helalden mi yoksa haramdan mı olduğuna aldırmaz etmeyecektir.”** (Buharî, Alım Satım Kitabı, 1005)

Bu hadisin hükmünün doğruluğunu bugün yaşamaktayız. İnsanların büyük bir kısmı, yaptıkları ticarete helal ve haram kavramını unutmuşlardır. Ticarete yalan söylemek, karşı tarafı aldatmak, borcunu ödememek, rüşvet vermek, faiz yemek gibi İslam dininin haram kıldığı şeylere sıklıkla rastlamaktayız. İnsanlar buna aldırmaz etmemektedirler. Fakat haklarındaki Allah'ın hükümleri, hem dünyada hem de ahirette uygulanacaktır.

Hız. Ali (ra) rivayet ediyor ki, Allah Resulü (sav) şöyle buyurmuştur: *“(Bir gün gelecek), doğruluk, dürüstlük azalacak; doğruluk, dürüstlük sadece dillerde kalacak; yalancılık, düzenbazlık çoğalacak; insanlar kalplerinde birbirine düşman olacak; netice olarak birbirlerini öldüreceklerdir.”* (Gurreul Hikem, Hadis, 6438)

Bugün bu durumları yaşamaktayız. İnsanlar büyük çapta birbirlerine düşman olup haset etmektedirler. Fırsat ortaya çıktığında birbirlerini öldürmektedirler. İnsanlar arasındaki savaşların büyük bir kısmı bu düşmanlığın sonucudur.

Amir bin Ebi Talip (ra) rivayet ediyor ki, Allah Resulü (sav) şöyle buyurmuştur: *“Öyle zaman gelecek ki, ilim sadece görünüş ve gösteriş için öğrenildiğinde, mal çoğalacak, ticaret yaygınlaşacak, tüccarların güvenirliliği azalacak, başkalarına sorulmadan alışveriş yapılmayacak, ortalıkta doğru ve dürüst olan tüccar bulunmayacak.”* (Nesai, Hadis, 4380)

Ebu Hureyre (ra) naklediyor ki, Allah Resulü (sav) şöyle buyurmuştur: *“İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki faiz yemedik kimse kalmayacak. Doğrudan yemeyen kişiye ise buharından ulaşacaktır.”* (Ebu Davud, 3331)

Bugün bu hadisin hükmüne şahit olunmaktadır. Çünkü insan ne kadar faizden korunmaya çalışsa da, insana faizin buharları ulaşmaktadır. Çünkü örneğin ticaret yaptığınız kişiler faiz yemektir, insanlara ödenen maaş ve ücretler faiz parasından ödenmektedir. Bundan kurtulmanın imkanı yoktur. Ancak bu durum manevi hayatı etkilemektedir. Duaların kabul olmaması, salih rüyaların görülmemesi, bazı zuhurat ve keşiflerin doğru çıkmaması hep bu haramla bulanmış dünya hayatının sonuçlarıdır. Bu nedenle Müslümanların bu konuda bilinçli olmaları gerekir. İslam şeriatının haram kıldığı ve şüpheli olan şeylerden mümkün mertebe uzak kalınmaya çalışılmalıdır. Bu yönde gayret gösterirsek, Allah Teâlâ'nın Müslümanları bu konudan dolayı af ve mağfiret edeceğini ümit edebiliriz.

Hadis No 36

(خير الناس هم الذين يفيدون الناس* . (البخاري ، المغازي ، 35)*

“İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olanlardır.” (Buhari, Mağazî, 35)

İnsanların dünya hayatındaki görevlerinin başında, topluma ve çevreye hizmet etmek, insanlara yardımcı olmak ve onların dertleri ile meşgul olarak onlarla hemhal olmak gelir. Her insanın mutlaka kendi çapında faydalı olabileceği bir şeyler vardır. İyilik yapan ve insanlara faydası dokunanlar, yaptıkları iyiliklerine karşılık Allah katında sevap ve karşılık bulacaklardır. Çünkü iyilik yapmak, insanlara faydalı olmak ta salih ameller arasındadır. Kur'an ve sünnette salih amel işlemek daima tavsiye edilmektedir.

Dayanışma ya da yardımlaşmak, toplum fertlerinin, kişilerin ortak çıkarlarının sağlanması, bütünlüğün korunması için karşılıklı olarak birbirlerine bağlılık göstermeleri, birbirlerine dayanıp çeşitli alanlarda yardımlaşarak birbirini tamamlamalarıdır. Sosyal dayanışma, çalışma güç ve kudretinde olmayan ya da çalışmakla ihtiyaçlarını tamamen karşılayamayan fakir ve yetimlerin, muhtaç ve düşkünlerin temel ihtiyaçlarının toplum tarafından karşılanmasıdır. Kısaca sosyal dayanışma; toplumdaki her bir ferdin, kendi üzerinde topluma karşı yerine getirilmesi gerekli olan bir takım görev ve sorumluluklarının olduğunu bilmesi, hissetmesi ve bu uğurda üzerine düşen görevi yapması demektir. Çünkü bu konudaki ihmal ve kusurlar cemiyet binasının çöküşüyle sonuçlanır ki, bundan o toplumun bütün fertleri zarar görürler.

İbadet müesseselerimiz sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayan en güzel unsurlardır; namaz, ramazan ayı ve orucu, zekat, sadaka (Fitır sadakası, fidiye ve kefaretlar), hac, kurban, vb.. Bu konudaki bir çok ayet ve hadisle birlikte Hz. Peygamber (sav)'in fiili örnekliliği, Müslümanlarda kesintisiz hayır işleme bilincini ve dayanışma anlayışını geliştirmiş ve bunun bir sonucu olarak da vakıflar ortaya çıkmıştır. Bizzat Hz. Peygamber kendileri, Medine-i Münevvere'de yedi parça mülkünü vakfettiği gibi sahabe-i kiramın ileri gelenleri de bir çok vakıf bırakmışlardır. Öyle ki bu anlayış, Müslümanlar arasında "İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olan; malın en hayırlısı, Allah yolunda harcanan, Allah yolunda harcananın en hayırlısı da insanların en çok ihtiyaç duydukları şeyleri karşılayandır" şeklinde bir ilkenin yerleşmesini sağlamıştır.

Aşağıdaki ayetler sosyal yardımlaşmayı ve dayanışmayı teşvik etmektedir:

"Ey Muhammed! Sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki hayır olarak verdiğiniz nafaka ana babaya, yakınlar, öksüzlere, yoksullara ve yolda kalmışlar içindir. Hayır olarak daha ne yaparsanız herhalde Allah onu bilir." (Bakara, 2/215)

"İçinizden hayra çağırın, iyiliği emredip, kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır." (Ali İmran, 3/104)

"Allah'a ve ahiret gününe inanırlar, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar, hayır işlerinde de birbirleriyle yarışırırlar. İşte onlar iyi insanlardandır. Onlar ne hayır işlerse karşılıksız bırakılmayacaklardır. Allah kendisinden gereği gibi sakınanları bilir." (Ali İmran, 3/114,115)

"Bu dünyada güzel amel işleyenlere güzel bir mükafat var. Elbette ahiret yurdu ise daha hayırlıdır. Allah'tan korkanların yurdu ne güzeldir." (Nahl, 16/30)

Evrenin düzeni adaletle kurulmuştur. Toplumsal ilişkilerde de adalet esas alınmalıdır.

"Şüphesiz ki Allah , size adaleti, iyilik yapmayı ve yakınlar bakmayı emreder; hayasızlıktan, fenalıktan ve azgınlıktan yasaklar. Öğüt almanız için size böyle öğüt verir." (Nahl, 16/90)

Hadis No 37

المسلم أخو المسلم، لا يظلمه ولا يسلّمه. من كان في حاجة أخيه، كان الله في حاجته. ومن فرج عن مسلم كربة، فرج الله عنه*
(بها كربة من كرب يوم القيامة)*. (مسلم ، البر ، 58)

“Müslüman Müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu düşmana teslim etmez. Din kardeşinin ihtiyacını karşılayanın, Allah da ihtiyacını karşılar. Müslümandan bir sıkıntıyı giderenin Allah da kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Bir Müslümanın ayıbını örtenin, Allah da kıyamet gününde ayıplarını örter.” (Müslim, Birr, 58)

Bu hadiste toplumsal yardımlaşmayı, güzel muaşeretini, kusurları örtmek gibi İslam ahlakının önemli ilkeleri mevcuttur. Hadis metnindeki “*lâ yuslimuhû*” ifadesi, Müslümanın Müslüman kardeşini tehlikeye atmaz ve böyle bir tehlikeli durumda onu yarımsız bırakmaz demektir.

Bu konuda başka bir hadiste de şöyle buyurulmaktadır:

“Bir kimse, bir müminden dünya sıkıntılarından birini giderirse, Allah da kıyamet gününde o müminin sıkıntılarından birini giderir. Bir kimse darda kalana kolaylık gösterirse, Allah da ona dünya ve ahirette kolaylık gösterir. Bir kimse, bir Müslümanın ayıbını örterse, Allah da onun dünya ve ahiretteki ayıplarını örter. Mümin kul, din kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah da o kulun yardımındadır. Bir kimse ilim elde etmek için bir yola girerse, Allah da ona cennetin yolunu kolaylaştırır. Bir cemaat, Allah Teâlâ’nın evlerinden bir evde toplanıp Allah’ın kitabını okur ve onu aralarında müzakere eder, anlayıp kavramaya çalışırlarsa, üzerlerine sekinet iner ve kendilerini rahmet kaplar. Melekler onları kuşatırlar, Allah Teâlâ da onları kendi nezdinde bulunanların arasında anar. Amelinin kendisini geride bıraktığı kişiyi, nesebi öne geçirmez.” (Müslim, Zikr, 38)

“Ey iman edenler iyilik ve takva üzerinde yardımlaşın; günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın. Allah'tan korkun, çünkü Allah'ın azabı çetindir.” (Maide, 5/2)

“Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Sonra anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, akraba olan komşulara, yakın komşulara, yanında bulunan arkadaşla, yolda kalanlara sahip olduğunuz kölelere iyilik edin. Şüphesiz Allah kibirlenen ve övünen kimseyi sevmez.” (Nisa, 4/36)

Hadis No 38

كل يلامى من الناس عليه صدقة كل يوم تطلع فيه الشمس. تعدل بين الاثنين صدقة. وتعين الرجل في دابته فتحمله عليها* أو ترفع له عليها متاعه، صدقة. والكلمة الطيبة صدقة. و كل خطوة تمشيها إلي صلاة صدقة. و تميط الأذى عن الطريق صدقة.* (مسلم، الزكاة، 56)

Ebû Hüreyre (ra)'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: “İnsanların her bir eklemi için her gün bir sadaka gerekir. İki kişi arasında adâletle hükmetmen sadakadır. Bineğine binmek isteyene yardım ederek bindirmen yahut yükünü bineğine yüklemen sadakadır. Güzel söz sadakadır. Namaz için mescide giderken attığın her adım bir sadakadır. Gelip geçenlere eziyet veren şeyleri yoldan gidermen de sadakadır.” (Müslim, Zekat, 56)

Ebû Mûsâ (el-Eş'arî) (ra) den rivayet edildiğine göre Nebi (sav) (bir keresinde) *"Sadaka vermek her Müslümanın görevidir"* buyurdu. Sadaka verecek bir şey bulamazsa? dediler. *"Amelelik yapar, hem kendisine faydalı olur, hem de tasadduk eder"* buyurdu. Buna gücü yetmez (veya iş bulamaz) ise? dediler. *"Darda kalana, ihtiyaç sahibine yardım eder"* buyurdu. Buna da gücü yetmezse? dediler. *"İyilik yapmayı tavsiye eder"* buyurdu. Bunu da yapamazsa? dediler. *"Kötülük yapmaktan uzak durur. Bu da onun için sadakadır"* buyurdu. (Buhari, Zekat, 30)

"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça gerçek iyiliğe asla erişemezsiniz, her ne harcarsanız Allah onu hakkıyla bilir." (Ali İmran, 3/92)

Hazret-i Ali buyurdu ki:

"Kim bir kalbe sevinç verirse, Allah Teâlâ o sevinçten bir lütuf yaratır. O kimseye bir musibet geldiği zaman, bu lütuf o kimsenin kalbine su gibi akar. Suyun kirleri temizlediği gibi, lütuf da, kalpteki kederleri siler."

Allah rızası için yapılan her iyiliğe sevap verilir. Hadis-i şerifte, *"Her iyilik sadakadır"* buyuruldu. Her iyiliği Allah rızası için yapınca sevap alınır.

Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

"Mümin, (Allah rızası için) yaptığı her işten sevap alır. Yoldaki bir şeyi kaldırsa, birine yol tarif etse, sözünü anlatamayana yardım etse, birine keçisini sağarak yardım etse, sevap alır." (Ebu Ya'la)

Hele görmeyenlere (amalara) yardım etmek elbette daha sevaptır. Hadis-i şerifte, *"Amayı kırk adım götüren Cenneti hak eder"* buyuruldu. (Beyheki)

Yemek yedirerek veya başka iyilik ederek insanları sevindirmek de büyük sevaptır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

"Darda kalana kolaylık gösterene, Allah Teâlâ da dünya ve ahirette kolaylık gösterir. Kim de bir Müslümanın ayıbını örterse, Allah Teâlâ da dünya ve ahirette onun ayıbını örter. Kul, kardeşine yardım ettiği müddetçe, Allah Teâlâ da kendisine yardım eder." (Müslim)

"Duasının kabul olmasını ve kederinin giderilmesini isteyen, darda kalanı feraha kavuştursun!" (İbn Ebiddünya)

Dini kavramlarımızdan biri olan 'Sadaka-i cariye' de sürekli sevap kazandıran sadaka anlamına gelir. Bir hadiste sürekli sevap kaynağı olan ameller şöyle belirlenir: *"Ademoğlu öldüğü zaman, amel defteri kapanır. Üç kimse bundan müstesnadır. Kesintisiz sadaka (sadaka-i cariye) meydana getirenler, topluma yararlı bir ilim (talebe/eser) bırakanlar ve kendisine hayır dua eden hayırlı çocuk yetiştirenler"* Hadiste anılan sadaka-i cariye yol, köprü, çeşme, mescit, yoksullar için aş evi, hastane ve okul gibi hayır yerlerini kapsamına alır. İnsanlar bu gibi yerlerden yararlandığı sürece, bunları yaptıranlar, yapılmasına sebep olanlar, yol gösterenler ve destek olanlar, gerek sağlıklarında ve gerekse vefatlarından sonra sevap kazanmaya devam ederler."

Böylece İslam medeniyetinin adeta simgelerinden biri olan vakıflar, Hz. Peygamber (sav) döneminden itibaren tarih boyunca İslam toplumlarında sosyal yapıyı sağlamlaştırmada, devletin yetişemediği alanlarda sosyal dengeyi sağlamada ve yaraları sarmada etkin bir rol üstlenmişlerdir. Bunun bir sonucu olarak, fakir ve kimsesizlerin yiyecek, giyecek ve barınaklarının temin edilmesi, imkanı bulunmayan hastaların tedavisi, ilmin yaygınlaştırılması, fakir öğrencilerin desteklenmesi, hayvanların ve çevrenin korunması, ibadethanelerin ve toplumun ihtiyacı olan bir çok tesisin yapılması, bakım ve onarımı gibi toplum yararına olarak nitelendirilebilecek hemen hemen her alanda büyük hizmetler görmüşlerdir.

Hadis No 39

(المسلم من سلم المسلمون من لسانه و يده) * (مسلم ، الإيمان ، 65)*

Cabir şöyle demiştir: Ben peygamberi şöyle derken dinledim: **“(Kamil) Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların selamette kaldığı kimsedir”** buyuruyordu. (Müslim, İman, 65)

Ömür kısadır. Sonsuz olan ahiret hayatında insanın karşılaşacağı şeyler dünyadaki yaşadığı hayata bağlıdır. Akıllı olan, ileriye görebilen bir insan, kısa olan bu dünya hayatında ahirete yönelik işler yapar. İnsanlara hizmet etmek için çalışır. Onlara iyilik etmek ahirette azaptan kurtulmaya ve cennet nimetlerin artmasına sebep olur.

İslam alimleri şöyle söylerler: “Allah Teâlâ'nın size nasıl muamele etmesini istiyorsanız, siz de onun kullarına öyle muamele ediniz.”, “İyiliği sayarak değil saçarak yapınız.”, “Cömert verene değil, verdiği sevinene denir.”, “Bütün kötülükler almak üzerinedir, bütün iyilikler vermek üzerinedir.”

İnsan, ihsanın ve iyiliğin kölesidir. Gönül kendisine iyilik edeni sever, kötülük edenden nefret eder. İnsan ister istemez iyilik edene karşı sevgi duyar. Bunun için Peygamber Efendimiz (sav) şöyle dua ederdi: *“Ya Rabbi kötü birinin bana iyilik etmesini nasip etme!”*

İyi kimse hem kendisi iyi olan hem de başkalarının iyi olmasına çalışan kimsedir. Bu husustaki hadis-i şeriflerden bazıları şöyledir: *“ Bir mümini sevindiren beni sevindirmiş olur.”, “Müslümana yardım eden veya onun için bir adım yürüyen kıyamette peygamberlerle emin olarak haşrolur ve 70 şehit sevabına kavuşur.” “Allah'ın kullarını üzme, onları ayıplamayın, gizli kusurlarını araştırmayın. Kim Müslüman kardeşinin ayıbını ararsa Allah Teâlâ da onun ayıbını arar, hatta öyle ki evinden çıkmaya da onu rezil eder.”, “İki şey vardır ki ondan daha iyisi yoktur, Allah Teâlâ'ya iman ve O'nun kullarına iyilik etmek, şefkatli olmak. İki şey vardır ki ondan daha kötü iki şey yoktur, şirk ve insanlara kötülük etmek.”, “İyilik zayi olmaz, kötülük unutulmaz, herkes ettiğini bulur.”*

O halde, maddi bir menfaat beklemeden herkese iyilik etmeye çalışmalıdır. Yarış, yardımlaşmada ve iyilikte olur. Kötülükte, bölücülükte yardımlaşma, yarış olmaz. Kur'an-ı Kerimde mealen buyuruluyor ki:

“İyilik etmekte, kötülüğü önlemekte birbirinizle yardımlaşın! Günah işlemekte, zulümde, haddi aşmakta yardımlaşmayın!” (Maide, 5/2)

“İyi işler için yarışanlar bunun (iyiliğe koşmak, kötülüğe mani olmak, ibadete devam etmek) için yarışsınlar.” (Mutaffifin, 83/26)

Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

“Şu iki kişiye gıpta edilir: Bunlardan biri, ilmi ile amel eden ve başkalarına da öğreten; diğeri de, meşru yolda kazandığını, meşru yolda sarfeden.” (Müslim)

Hadis No 40

(سيد القبيلة هو الذي يخدمهم*. (الديلمى، المسند، الثاني، 324*).

“Bir toplumun efendisi, onlara hizmet edendir.” (Deylemî, Müsned, II, 324)

Rivayet o ki; bir gün Allah Resulü (sav) ashabıyla otururken su dağıtmaktaydı. Dışarıdan gelen birisi onu tanıyamamıştı. "Sizin efendiniz kimdir?" diye sordu. Allah Resulü de (sav), "*Seyyidü'l-kavmi hadimühüm*", yani "*Bu toplumun efendisi onlara hizmet edendir*" buyurdular. Adam hemen su dağıtan kişinin Efendimiz (sav) olduğunu anladı.

“Erkek ve kadın bütün müminler birbirlerinin dostları ve velileridir. İyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirirler, namazı kılarlar, zekatı verirler, Allah'a ve Resul'üne itaat ederler. İşte bunları Allah rahmetiyle yargılayacaktır. Çünkü Allah Azizdir, Hakimdir.” (Tevbe, 9/71)

Ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerin anlattığı Müslümanın çalışan, üreten, başkalarına yardım ve faydası dokunan, hizmet eden insan olduğudur. İnsanın değeri bunlarla ölçülür.

Dilimize "Efendi" diye tercüme edilen "Seyyid" kelimesi Arapçada toplumun başında bulunan, lider ve önder anlamlarına gelir. Yukarıdaki rivayette bir taraftan topluma liderlik edecek olanların hizmeti şiar edinmesi, diğer taraftan da toplumun hizmet edenleri yüceltmesi, baş tacı edinmesi gereği vurgulanmıştır. Liderlik için boy pos, soy sop, mal mülk, şan şöhret değil insanlara hizmet etmek ve faydalı olmak esastır.

"Bir Müslümanın diktiği ağaçtan veya ektiği ekinden insanın, hayvanın ve kuşların yedikleri şeyler o Müslüman için sadaka olur." (Hadis)

Kur'an'da bildiriliyor ki, *"Bir insanı yaşatan bütün insanları yaşatmış gibidir, bir insanı haksız yere öldüren de bütün insanları öldürmüş gibidir."* Bu ayet toplum düzeninin insanlar arasındaki ilişkiler bakımından ne kadar önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle kendi nefsimizin arzuları, toplumun menfaatine zarar veriyorsa, onlardan vazgeçmeliyiz. Zulüm edenlere yardımcı olmamalıyız. Toplumda iyiliği emredip kötülükleri menetmeliyiz.

Herkes, insanlığa hizmet etmenin en şerefli vazife olduğunu ve bunun için çalıştığını söyler. Kendi keyfi, zevki için ve para kazanmak için olan çalışmalarını, didinmelerini, bu hizmet maskesi ile örtenler pek çoktur. İnsanlara hizmet, onları dünyada ve ahirette, huzura kavuşturmak demektir. Bunun da tek yolu, tek başarıcısı, insanları yaratan, yetiştiren, merhameti ve ihsanı sonsuz bol olan Allah Teâlâ'nın gösterdiği saadet yolu, yani İslamiyet'tir. O halde, insanlığa hizmet, İslam'a hizmet ile olur. İslam'a hizmet, insanlığa hizmettir. İnsanlığa düşman olanlar, İslamiyet'i yok etmeye çalışmıştır. Saldırmalarının en tesirlisi, Müslümanları aldatmak, içerden yıkmak olmuştur. Onları bölmüşler, birbirine düşman etmişler, dinsizlerin pençesine düşmelerine sebep olmuşlardır.

İmam-ı Rabbani (ks) Hazretleri buyuruyor ki:

"Ehl-i sünnet âlimlerinin kitaplarını, sözlerini yaymak için, keramet sahibi olmak, âlim olmak şart değildir. Her Müslümanın bunu yapmak için uğraşması gerekir. Fırsatı kaçırmamalıdır. Kıyamette her Müslümana bunu soracaklar, "İslam'a niçin hizmet etmedin?" diyeceklerdir. Dine hizmet için uğraşmayanlara, din bilgilerini yayan kurumlara, kimselere yardım etmeyenlere, çok azap yapılacaktır. Özür, bahane kabul edilmeyecektir."

Her Müslümanın, ehl-i sünnet itikadını öğrenmesi ve sözü geçenlere öğretmesi gerekir. Ehl-i sünnet âlimlerinin sözlerini bildiren kitapları ve gazeteleri bulup almalı, bunları gençlere, tanıdıklara göndermeli, okumaları için çalışmalıdır. İnsanlara, Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarını bildirmek, kıymetli bir hizmettir. Ancak Cenabı Hakkın sevdikleri bu hizmet ile şereflenir.

İnsan, yaptığı hizmetler sırasında bazen farklı sıkıntı ve imtihanlarla karşılaştığı vakit, sabır ve dua elbisesini giyebilmelidir. Güler yüzle, tatlı dille ve ahenkli yumuşak bir halle insanların hizmetine koşmak, onların dertlerine ortak olmayı gaye edinmek ne güzel bir haslettir. Yapılan hizmet niyetli çalışmalar ve gayretler ne çok abartılmalı ne de çok küçümsenmeli; çünkü yapılan işin gerçek kıymetini bilen ve onun mükafatını veren her şeyin tek sahibi Rabbimizdir.

Ehl-i dünya makamı, makam ve rütbe olarak telakki eder ve bu makam ve rütbeyi onur, gurur ve şöhretini arttırmaya vesile kılar. Hizmet ehli ise makamı hizmetkârlık olarak telakki eder ve bu makamı onur, gurur ve şöhretini arttırmaya vesile değil de, tevazu ve mahviyet ile kanatlanarak Hakk'a pervaz etmek için kullanır. Gaye, nefsine hizmet etmek değil, Hakk namına halka hizmet etmektir. Makamının artıyor oluşu onun şan, şeref ve şöhretini değil de yalnızca Hakk katındaki mesuliyetini arttırır. Aşağıdaki hadis bu hususa şöyle dikkat çekmektedir:

"Hepiniz çobansınız, hepiniz mesul olduklarınızdan sorulacaksınız"

Hizmet ehli, sorumluluğu altında bulunanlardan biri cehenneme gidecek olursa, bunun hesabının kendisinden sorulacağının şuurunda olmalıdır.

Kul, Rahmân ve Rahîm olan Rabbini tanıdığı ölçüde O'nun kullarına merhametli, faydalı ve yakın olur. Rasûlullah Efendimiz (sav)'in tarif buyurduğu gibi, gerçek Müslüman, insanların kendisinden bir zarar görmediği, herkesin ondan rahat ettiği, emin olduğu, fayda gördüğü bir kimsedir. Kendisine güvenilmeyen, insanları sevmeyen ve kimse tarafından da sevilmeyen kimse imanın tadını tadamaz. (Buhârî, İman 4,5)

Manevî terbiyenin sonu, halktan kaçmak, işten el etek çekmek değil, halkın arasına dönmek ve hizmet etmektir. Tasavvuf terbiyesinin en büyük hedefi insanı herkese rahmet olacak bir kıvama getirmektir. Öyle bir kimseden Cenâbı Hakk da razı olur, bütün yaratılmışlar da razı olur.

Allah dostları, âlemlere rahmet olan Hz. Muhammed Mustafa Efendimiz (sav)'in sünneti üzerine hareket etmeyi en büyük gaye edinmişlerdir. Efendimiz (sav) hiçbir ayırım yapmadan bütün insanları muhatap almış ve hepsine rahmet olmuştur. Muhataplarına Allah Teâlâ'nın kulu gözüyle bakmıştır. Yaptığı iyilikleri kimsenin başına kakmamıştır, hiç kimseyi minnet altına sokmamıştır. Onun en büyük sünneti, başkasının yükünü çekmek, ihtiyaçlarını gidermek ve yüzünü güldürmektir.

"Bir topluluk içinde en büyük sevabı onlara hizmet eden alır."(Saîd b. Mansur, Sünen, 2406)

"İnsanların en hayırlısı, diğer insanlara en faydalı olandır."(Ebû Dâvûd, Edeb, 57)

Mümin'e yapılan hizmet, nafîle ibadetten daha üstündür. Rasûlullah Efendimiz (sav), bir Mümin'in ihtiyacına koşmanın faziletini ve şerefini şöyle belirtiyor:

"Bir Mümin kardeşimin ihtiyacını görmek için yürümem bana, şu mescitte (Mescid-i Nebevî'de) oturup bir ay itikâfa girmekten daha sevimlidir."(Taberânî, el-Kebîr, 13646)

İşte bunun için arifler, "Hizmet, nafîle ibadetten daha hayırlıdır" kanaatine varmışlardır.

Bugün bütün dünyayı saran Koronavirüsü salgınında toplumun menfaatini düşünmeyen davranışları toplumumuzda maalesef görmekteyiz. Maske takmayan, sosyal mesafeyi korumaya çalışmayanlar toplumun genel sağlığına zarar vermektedir. Çünkü salgının yayılmasına sebep olmaktadır. Bu türlü davranışlar İslamiyet'e aykırıdır ve bir Müslüman için uygun ve doğru değildir. Çünkü bu davranışların yarın ahirette karşılığı olacaktır. Muhakkak ki bu kul hakkına girmektedir.

Zararlı alışkanlıklardan kurtulmak da topluma bir hizmettir. Çünkü zararlı alışkanlıklar toplumun bütün dinamiklerini zedeler ve insanları huzursuz eder. Bunları terk eden insan topluma hizmet etmiş olur.

Toplumun ekonomik güçlerinin, menfaatlerinin paylaşılması adaletli bir şekilde olması gerekir. Çünkü Peygamberimiz şöyle demektedir: "Komşusu aç iken, tok yatan bizden değildir." Bu ilke toplumu ayakta tutan en önemli bir ilkedir. İnsan yalnız kendi nefsi için değil, etrafındaki insanların da sağlığını, huzurunu düşünerek yaşamak zorundadır.

İslam komşuya önem vermektedir. Çünkü toplumsal dayanışma önce yakındaki komşu ile başlar. Böylece, dayanışma halka halka büyüyerek bütün toplumu sarar. Bu sosyolojik olay, İslam'da en doğru bir şekilde teşhis ve tespit edilmiştir.

Toplumu kandıranlara karşı topluca mücadele edilmelidir. Onlar halkın önünde teşhir edilerek zararlarından korunmaya çalışılmalıdır. Hile yapanlar için şeffaf olmak, ortada olmak işlerine gelmez. Çünkü toplumu kandıranlar daima işlerini gizli ve perde arkasından yaparlar. Onların teşhir edilmesi güçlerini kırar ve faaliyetlerini engeller. Bu nedenle de Müslüman bir toplumda her şeyin şeffaf ve herkesin bilgisi dahilinde olması, toplumun sağlıklı bir biçimde ayakta durmasına sebep olur. Bu da İslamiyet'in insanlardan istediği bir davranıştır.

40 Hadis-i Şerif

Peygamberimiz (sav) buyuruyor:

"Benim ümmetimden din işiyle ilgili kırk hadis ezberleyen kimseyi Allah kıyamet günü fakih ve alim olarak haşredecektir." (Aclunî, Keşfü'l-Hafâ)

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan

www.ilimvetasavvuf.com

Ebru : Nuriye Alpa